

UiO : **Det juridiske fakultet**

Avbrytelse av foreldelsesfristen ved erkjennelse, jf. foreldelsesloven § 14

Særlig om erkjennelse av mangelskrav

Kandidatnummer: 704

Leveringsfrist: 25.04.2015

Antall ord: 17762

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Presentasjon av tema og hovedproblemstilling.....	1
1.2	Nærmere om avgrensning av oppgaven.....	2
1.3	Oppgavens oppbygging og videre fremstilling.....	2
2	HENSYN BAK REGLENE OM FORELDELSE	3
2.1	Hensyn bak reglene om foreldelse generelt	3
2.2	Hensyn bak reglene om fristavbrytelse	5
3	MANGELSKRAV SOM GJENSTAND FOR FORELDELSE OG FORHOLDET MELLOM REGLER OM REKLAMASJON OG FORELDELSE	7
3.1	Innledning.....	7
3.2	Foreldelseslovens anvendelse på mangelskrav, jf. § 1, jf. § 24-27.....	8
3.2.1	Generelt om lovens anvendelse på mangelskrav	8
3.3	Reklamasjonsreglenes rettslige karakter og forholdet til foreldelsesreglene	11
3.3.1	Generelt.....	11
3.3.2	Utgangspunkt	12
3.3.3	Lengde.....	12
3.3.4	Krav til innholdet ved den fristavbrytende handling	13
3.3.5	Virkningen av rettighetstap og fristavbrudd	15
4	VILKÅR FOR FRISTAVBRYTENDE ERKJENNELSE	18
4.1	Innledning.....	18
4.2	Den erkjennende handling.....	19
4.2.1	Hva menes med begrepet «erkjenner»?.....	19
4.2.2	«Uttrykkelig» eller «ved sin handlemåte».....	20
4.2.3	Erkjennelse gjennom «løfte om betaling» og «ved å betale renter».....	22
4.2.4	Fristavbrytende erkjennelse i rettspraksis og teori.....	23
4.2.5	Skal det oppstilles et krav om at skyldnerens handlemåte danner et selvstendig grunnlag for kravet?.....	25
4.2.6	Gir skyldnerens opptreden fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt?	28
4.2.7	Typetilfeller som ikke oppfyller kravene til en fristavbrytende handling	30
4.2.8	Typetilfeller som oppfyller kravene til en fristavbrytende handling	33
4.3	Erkjennelse fra «skyldneren overfor fordringshaveren».....	35
4.3.1	Problemstillinger knyttet til vilkåret	35

4.3.2	Hvem identifiseres med « <i>skyldneren</i> »?	36
4.3.3	Hvem identifiseres med « <i>fordringshaveren</i> »?	38
4.3.4	Hvordan avbryte foreldelsesfristen ved samskyld?	39
4.3.5	På hvilket tidspunkt anses erkjennelsen gitt « <i>overfor</i> » fordringshaveren	40
4.4	Helhetsvurderingen ved mangelskrav	43
5	ERKJENNELSE AV MANGELSKRAV	44
5.1	Hvilke problemer gjør seg særlig gjeldene ved erkjennelse av mangelskrav	44
5.2	Hvilket skadeomfang har skyldneren erkjent?	45
5.2.1	Nærmere om problemstillingen	45
5.2.2	Dekker erkjennelsen en direkte følgeskade av mangelen?	46
5.2.3	Dekker erkjennelsen øvrige mangelskrav dersom et utbedringsforsøk er mislykket?	50
5.3	Erkjennelse av andre mangelskrav ved brutte utbedringsløfter	53
6	VIRKNINGEN AV ERKJENNELSE	56
7	AVSLUTTENDE BEMERKNINGER	57
	LITTERATURLISTE	59

1 Innledning

1.1 Presentasjon av tema og hovedproblemstilling

Ved inngåelse av kontrakter, slik som kjøp og salg av bolig, oppstår det ofte avvik fra det som er avtalt. I slike tilfeller foreligger det en mangel. Konsekvensen av en mangel er at det oppstår en rekke krav som kan rettes fra fordringshaveren til skyldneren¹; mangelskrav. De vanligste sanksjonene er krav om retting, omlevering, prisavslag, heving og/eller erstatning.

En skal imidlertid være oppmerksom på at selv i et tilfelle der mangelskravet er berettiget, så kan det bortfalle dersom fordringshaveren ikke driver inn kravet sitt innen visse tidsfrister. Slikt bortfall omtales ofte som irregulære opphørsmetoder.² Foreldelse er et eksempel på en irregulær opphørsmetode. Foreldelseslovens § 24 gir en presis beskrivelse av foreldelsesbegrepet: «*Ved foreldelse taper fordringshaveren sin rett til oppfyllelse*».³

Det finnes imidlertid flere måter en fordringshaver kan sikre sitt krav mot foreldelse på. Etter foreldelseslovens regler avbrytes fristen hovedsakelig på to måter; enten (1) ved at fordringshaveren tar rettslige skritt mot skyldneren, eller (2) ved at «*skyldneren overfor fordringshaveren uttrykkelig eller ved sin handlemåte erkjenner forpliktelsen*».⁴ Fristavbrudd ved erkjennelse skiller seg fra øvrige fristavbrytende skritt ved at det er skyldneren som foretar den fristavbrytende handlingen, og ikke fordringshaveren selv.

Denne oppgaven vil redegjøre for sistnevnte avbrytelsesmetode; avbrytelse av foreldelsesfristen ved erkjennelse. *Hovedproblemstillingen* er hvilke krav som stilles til en handlemåte for at den skal avbryte foreldelsesfristen. Oppgaven vil særlig fokusere på erkjennelse av mangelskrav, herunder spørsmål om hvilke mangelskrav erkjennelsen gjelder.

¹ Fordringshaveren er den som innehar et krav, mens skyldneren er den som er forpliktet i henhold til kravet.

² Røed (2010) s. 49.

³ Lov av 18. Mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer (forkortet fel.).

⁴ Foreldelsesloven § 14.

1.2 Nærmere om avgrensning av oppgaven

De generelle reglene om foreldelse finnes i foreldelsesloven av 1979.⁵ Foreldelse består særlig av tre elementer. De to første elementene er foreldelsesfristens lengde og dens utgangspunkt. Temaet i denne oppgaven er foreldelsesinstituttets tredje element; avbrytelse av foreldelsesfristen. Det avgrenses følgelig mot de to førstnevnte elementene.

Avbrytelse av foreldelsesfristen kan skje på flere måter, men det er særlig to måter som er sentrale; avbrytelse ved at fordringshaveren tar rettslige skritt (foreldelsesloven § 15) og avbrytelse ved skyldnerens erkjennelse av forpliktelsen (foreldelsesloven § 14). Av hensyn til oppgavens rammer, så vil jeg avgrense mot avbrytelse av foreldelsesfristen etter §§ 15-19, det vil si også den sentrale avbrytelsesformen rettslige skritt.

Foreldelsesloven har også særbestemmelser som gir henvisning på andre måter å avbryte fristene, for eksempel § 4 om bankinnskudd. Disse reglene vil ikke bli behandlet. Reglene om avbrytelse av foreldelsesfristen i New York konvensjonen av 14. juni 1974 om foreldelse i internasjonale kjøpsforhold faller også utenfor oppgavens rammer.

Foreldelsesloven er en alminnelig lov, og viker derfor for regler om foreldelse i særlovgivning, jf. lovens § 1, jf. § 30. Slike særlige foreldelsesregler, som en finner i strafferetten, selskapsretten m.m., vil ikke bli behandlet, idet de faller utenfor oppgavens tema.

Foreldelsesloven gjelder for «fordring på penger eller andre ytelser», jf. lovens § 1. Oppgavens vil særlig fokusere på problemstillinger om foreldelse av mangelskrav som følge av kontraktrettslige forpliktelser. Når det er sagt, så vil store deler av oppgaven også ha relevans for fordringer mer generelt.

1.3 Oppgavens oppbygging og videre fremstilling.

Den videre fremstillingen av oppgaven er delt inn i syv deler.

⁵ Se note 2.

Først, i punkt 2, vil jeg innlede oppgaven med en kort presentasjon hensynene bak foreldelsesreglene generelt, og reglene om avbrytelse av foreldelsesfristen spesielt. Hensyn og formålsbetraktninger er en viktig rettskildefaktor og vil naturligvis ha betydning ved vurdering av hvilke krav som stilles for at skyldnerens handlemåte skal virke fristavbrytende.

Punkt 3 vil gi en nærmere presentasjon og rettslig plassering av mangelskrav i foreldelsesloven. Videre er det en nær tilknytning mellom reglene om avbrytelse av foreldelsesfristen og reglene om reklamasjon ved mangelskrav. Derfor finner jeg det naturlig å gi noen kommentarer om likheter og ulikheter ved disse regelsettene.

Punkt 4 og punkt 5 utgjør til sammen oppgavens hoveddel. Det overordnede spørsmålet er, som nevnt i punkt 1.1, hva som skal til for at et utsagn eller en handlemåte virker fristavbrytende. Som fremstillingen vil vise beror dette på en helhetsvurdering av en rekke momenter. Jeg vil først, i punkt 4, se nærmere på lovens ordlyd, herunder erkjennelesbegrepet isolert sett, før jeg tar for meg hvordan foreldelsesloven § 14s vilkår er tolket i rettspraksis og teori. Oppgavens aktualitet og praktiske betydning blir ytterligere illustrert i punkt 5, hvor jeg vil se nærmere på særlige problemstillinger knyttet til erkjennelse av *mangelskrav*. Disse spørsmålene knytter seg særlig til rekkevidden av en erkjennelse, herunder hvorvidt en erkjennelse dekker følgeskader av en mangel, samt betydningen av mislykkete utbedringsforsøk og brutte utbedringsløfter har for reglene om avbrytelse av foreldelsesfristen,.

En redegjørelse av erkjennelse som fristavbrytelse er ikke fullstendig uten at man også ser på virkningen. Virkningen av fristavbrytelse etter foreldelsesloven § 20 vil bli behandlet i punkt 6.

Til slutt, i punkt 7, vil oppgaven rundes av med avsluttende bemerkninger og konklusjoner.

2 Hensyn bak reglene om foreldelse

2.1 Hensyn bak reglene om foreldelse generelt

Foreldelsesinstituttet hviler på en tanke om at fordringer ikke har evig liv. Dette betyr at en fordring som er foreldet er opphørt.⁶ For å sikre at avtaler holdes, så bør fordringer og andre forpliktelser som løper ut av avtaleforhold gjøres opp innen rimelig tid. Dette er både samfunnet generelt, og kontraktspartene spesielt, tjent med.

I denne sammenheng kan det vises til et sitat fra Edward Hambro:

«[F]orældelsesfristene er jo indrettede saaledes, at Fordringshaveren i Regelen vil have havt god Tid til at gjøre Fordringen gjeldene og skaffe sig Fyldestgjørelse, inden Fristen løber ud, og at saa i Almindelighed sker, maa ogsaa betragtes som et af Foreldelsesinstituttets vigtigste Formaal.»⁷

Hensynet til kontraktens normale avvikling er altså overordnet, og gir utspring til flere andre hensyn.⁸

For det første kan det vises til *hensynet til partenes innrettelse*. Jo lenger tid som går uten at fordringshaveren gjør krav på fordringen, jo vanskeligere blir det for skyldneren å endre på de faktiske forholdene.⁹ For eksempel dersom kjøperen¹⁰ forholder seg passiv etter at han har reklamert over en mangel. Ettersom tiden går uten at kjøperen følger opp reklamasjonen, så vil det være naturlig at selgeren legger saken bak seg, eller tolker kjøperens passivitet som et tegn på at saken er ute av verden. Dersom kjøperen i et slikt tilfelle rettmessig kunne kreve erstatning eller prisavslag fra selgeren etter mange års stillhet, så ville dette kunne virke veldig urimelig for selgeren.¹¹

Med enda større tyngde gjør hensynet seg gjeldende der selgeren faktisk har forsøkt å rette opp mangelen, uten å få beskjed av kjøper at rettingen var mislykket. I slike situasjoner vil selger i god tro innrette seg på at kravet er oppgjort og ute av verden.

⁶ Røed (2010) s. 49.

⁷ Hambro (1897) s. 77.

⁸ Holmboe (1946) s. 17.

⁹ Hov (2002) s. 259.

¹⁰ En kjøper som har et krav mot en selger, er fordringshaver i foreldelseslovens forstand.

¹¹ Bergsåker (1994) s. 316.

Hvor et krav hele tiden har fremstått som tvilsomt så vil det også ha en side mot *prosessøkonomiske og retts tekniske hensyn* at kravene bortfaller med tiden.¹² Etter hvert som tiden går så vil det bli vanskeligere å rekonstruere omstendighetene rundt kravet, og føre bevis. At dette da foreldes vil spare retten for saksbehandling. Her ser man også en side til bevishensynet. Med tiden vil det være vanskelig for skyldneren å dokumentere at han faktisk har gjort opp gjelden sin, og på denne måten skjærmer reglene skyldneren fra ivrige fordringshavere som forsøker å kreve inn pengene flere ganger.

Som nevnt ovenfor så bør krav drives inn innen rimelig tid, slik at avtaler oppfylles etter sitt formål. Foreldelsesreglene vil derfor kunne være med på å *stimulere fordringshaveren til å kreve oppgjør*. Dersom reglene har denne virkningen på fordringshaveren så vil dette avskjære skyldneren fra å trenere saken. Oppgjørshensynet kan blant annet illustreres ved at det ikke kan vedtas lenger frister enn det som følger av loven, og at det er satt grenser for adgangen til fristforlengelse, jf. foreldelsesloven § 28 nr.1.¹³

Til slutt vises det til *foreldelsesreglenes absolutte karakter*. Bortfall av krav som følge av foreldelse blir stadig vekkt påberopt for domstolene. Tidligere var det holdninger som tilsa at det var moralsk uetisk å påberope seg foreldelse.¹⁴ Selv om dette ikke er tilfellet i dag, så understreker det i alle fall reglenes drastiske virkning for fordringshaveren – han mister sin rett til kravet.

Det er derfor helt nødvendig, slik som Bergsåker skriver, at reglene om foreldelse er *klare, forutsigbare og retts teknisk enkle*.¹⁵ Domstolene vil derfor søke å tolke og anvende foreldelsesreglene på en måte som medfører klare og forutsigbare løsninger.

2.2 Hensyn bak reglene om fristavbrytelse

Kai Krüger har uttalt om foreldelsesreglene at:

¹² Røed (2010) s. 53.

¹³ Hagstrøm (2003) s. 762.

¹⁴ Røed (2010) s. 54.

¹⁵ Bergsåker (1994) s. 317.

«[T]iden arbeider for debitor¹⁶, både i og utenom kontraktsforhold. Rettssystemets preferanse for å opprettholde status quo øker i styrke ettersom årene går.»¹⁷

Det synes å være et gjennomgående trekk i drøftelsen av hensynene ovenfor at de i stor grad er rettet mot skyldneren, særlig er dette fremtredende i hensynet til skyldnerens innrettelse. En slik karakteristikk er likevel ikke helt nyansert. Hensynene bak foreldelsesloven bygger på en avveining mellom hensynet til skyldneren, fordringshaveren og samfunnet for øvrig.¹⁸

Reglene om fristavbrudd ved erkjennelse og rettslige skritt har en *rettsbevarende virkning* idet de gir fordringshaveren mulighet til å avbryte foreldelsesfristen hvor tiden begynner å løpe fra han. Det kan her vises til *inndrivelseshensynet*, og *hensynet til kontraktens normale avvikling*.¹⁹

Inndrivelseshensynet skal oppfordre fordringshaveren til å drive inn kravet sitt innen rimelig tid, og når han gjør nettopp det så avbrytes som regel foreldelsesfristen.²⁰ Det betyr videre at reglene om avbrytelse av foreldelsesfristen forhindrer at en illojal skyldner får muligheten til å sitte på gjerde og vente på at tiden skal gå fra fordringshaveren.

Et helt sentralt hensyn bak regelen om erkjennelse er at partene *ikke skal tvinges inn i en rettslig prosess* dersom kravet fremstår som uomtvistet eller helt klart for begge parter.²¹ Dette har en direkte side til prosessøkonomiske og samfunnsøkonomiske hensyn, idet regelen sparer både partene og retten for etter omstendighetene omfattende saksbehandling,

Skyldnerens handlemåte har i et slikt tilfelle ikke gitt fordringshaveren en oppfordring til å inndrive kravet ved rettslige skritt. Snarere tvert i mot, så har fordringshaveren gjerne fått en berettiget forventning om at skyldneren vil gjøre opp for seg.²² De reelle hensynene vil da tale for at det foreligger en fristavbrytende erkjennelse fra skyldnerens side.

¹⁶ Debitor er her skyldneren i foreldelseslovens forstand.

¹⁷ Krüger (2002) s. 136.

¹⁸ Holmboe (1946) s. 17.

¹⁹ Røed (2010) s. 51.

²⁰ Kjørven m.fl. (2011) s. 297.

²¹ Kjørven m.fl. (2011) s. 301 og eksempelvis LB-2013-146299.

²² Kjørven m.fl. (2011) s. 297.

På den andre siden er det som nevnt over viktig at reglene praktiseres på enkle og forutsigbare måter, og i den forbindelse er det sentralt at reglene praktiseres på en objektiv måte. En skal derfor være varsom med å tillegge hensynet til fordringshaverens (berettigede) forventning, og da særlig i tvilstilfeller.

Regelen om avbrytelse ved erkjennelse kan fremstå som lite håndgripelig og udefinerbar. Mens det er enkelt å stadfeste hva som skal til for å avbryte foreldelse ved rettslige skritt (stevning tas ut eller forliksklage sendes til forliksrådet), synes det ikke helt klart hva som skal til for at en handlemåte kvalifiserer til en fristavbrytende erkjennelse.

Umiddelbart synes derfor regelen om avbrytelse av foreldelse ved erkjennelse å avvike fra de generelle hensynene om at reglene skal være retsteknisk enkle og klare. Uklare erkjennelsesregler vil i praksis føre til at fordringshaveren tar rettslige skritt selv om det egentlig er ganske klart at skyldneren har erkjent; satt på spissen vil partene kunne tvinges inn i en rettslig prosess selv om det ikke nødvendigvis foreligger uenighet om det aktuelle kravet.

Et av hovedpoengene i denne oppgaven blir derfor å redegjøre for hvordan erkjennelsesregelen kan anvendes på en måte som gjør det klart og forutsigbart når skyldnerens handlemåte medfører en avbrytelse av foreldelsesfristen.

3 Mangelskrav som gjenstand for foreldelse og forholdet mellom regler om reklamasjon og foreldelse

3.1 Innledning

Foreldelse av mangelskrav er en praktisk problemstilling som ofte fører til uenighet mellom partene i et kontraktsforhold. Som nevnt innledningsvis er en av oppgavens hovedformål å ta for seg særlige foreldelsesrettslige problemstillinger som oppstår i forbindelse med slike krav. En problemstilling som er aktuell i denne sammenheng er foreldelseslovens *anvendelse* på mangelskrav. Det synes derfor naturlig innledningsvis å redegjøre kort for foreldelseslovens anvendelsesområde, med særlig henblikk på lovens anvendelse på mangelskrav, se punkt 3.2.

Videre er det en nær sammenheng mellom reglene om reklamasjon og reglene om foreldelse. Også dette forholdet synes det derfor naturlig innledningsvis å knytte noen bemerkninger til, se punkt 3.3.

3.2 Foreldelseslovens anvendelse på mangelskrav, jf. § 1, jf. § 24-27.

3.2.1 Generelt om lovens anvendelse på mangelskrav

Foreldelseslovens anvendelsesområde fremgår av lovens § 1; loven gjelder for «*fordringer eller andre ytelser*» såfremt ikke annet er bestemt.

I forarbeidene og juridisk teori er det særlig tre ting som er fremhevet i relasjon til denne ordlyden.

For det første kan *pengekrav* foreldes, jf. ordlyden «*penger*». Dette er trolig den mest praktiske gruppen av fordringer.²³ Med pengekrav menes for eksempel krav på kjøpesum, eller tilbakebetaling av lån. En skal også merke seg at et mangelskrav kan være et krav på penger, slik som for eksempel krav om erstatning eller prisavslag.

For det andre kan også «*andre ytelser*» bli foreldet. Det fremgår av forarbeidene at dette omfatter blant annet krav på arbeids- og andre tjenesteytelser.²⁴ Det kan for eksempel være krav om at en håndverker skal utføre et arbeid, eller krav om advokattjenester etter en avtale. Videre gjelder dette også krav på tingsytelser og fast eiendom, slik som for eksempel krav på å få bestemte løsøre eller krav på å få eiendomsretten til en eiendom.²⁵

En skal videre bemerke seg at kravet juridiske grunnlag er uten betydning i relasjon til foreldelseslovens anvendelsesområde.²⁶ Det betyr at det ikke skilles mellom grunnlag som avtalerettslige, offentligrettslig, erstatningsrettslige eller andre lignende rettslige grunnlag. For mangelskravets vedkommende så springer dette som regel ut av et kontraktsrettslig grunnlag.

²³ Kjønstad /Tjomsland (1983) s. 26 og Ot. prp. nr. 38 (1977-1979) s.21.

²⁴ Ot. prp. nr. 38 (1977-1978) s. 50, og eksempelvis Rt. 1992 s. 391.

²⁵ Jf. eksempelvis Rt. 1985 s. 502.

²⁶ Ot. prp. nr. 38 (1977-1978) s. 50.

Til dette kan det likevel bemerkes at kravets grunnlag og art kan ha innvirkning på foreldelsesfristens utgangspunkt, jf. eksempelvis foreldelsesloven § 3 nr. 2 som gjelder særlig for mangelskrav.²⁷

Videre må det skilles mellom fordring på «*penger eller andre ytelser*» og det «*rettsforhold som kravet springer ut av*».²⁸ Med dette menes for eksempel at det må skilles mellom hovedstol og renter som foreldes suksessivt. Dersom det underliggende forholdet også er en fordring, slik som i dette eksempelet, så er som regel begge fordringene gjenstand for foreldelse. I midlertid kan foreldelse i slike tilfeller skje etter ulike regler.²⁹ Dersom det underliggende forholdet ikke er en fordring «*på penger eller andre ytelser*» så vil dette underliggende forholdet ikke være gjenstand for foreldelse. Slike underliggende forhold er i så fall av en annen art, for eksempel råderett til en ting man har kjøpt.³⁰

Den tredje tingen som særlig fremheves i relasjon til foreldelsesloven § 1 er at det bare er retten til å prestere en oppfyllelsehandling som kan foreldes. Uttrykket «*fordringer på penger eller andre ytelser*» er i følge forarbeidene anvendt for å markere at tinglige rettigheter ikke er gjenstand for foreldelse.³¹ For eksempel krav som utelukkende bygger på en eiendomsrett, slik som krav på å få tilbake en bok man har lånt bort, er ikke gjenstand for foreldelse.

Det er også verdt å notere at et krav om å unnlate noe ikke anses som en «*fordring*», og at et slikt krav følgelig ikke kan foreldes. Dette kan for eksempel være krav om at person ikke skal bygge ut eiendommen sin. Det samme gjelder for en plikt til å tåle noe.³² En annen sak er at et krav som oppstår som følge av at det handles i strid med en unnlattelsesplikt eller en plikt til å tåle noe, for eksempel vederlags- eller erstatningskrav, er gjenstand for foreldelse.

Endelig bemerkes at det ikke bare er mangelskrav som er gjort gjeldene til riktig tid som er gjenstand for foreldelse; også retten til å fremsette mangelskrav som sådan kan foreldes. Dette

²⁷ Fristens utgangspunkt ved mangelskrav reiser flere problemstillinger. Av hensyn til oppgavens problemstilling vil jeg ikke gå nærmere inn på dette.

²⁸ Hagstrøm (2003) s. 742.

²⁹ Holmboe (1946) s. 27.

³⁰ Hagstrøm (2003) s. 742.

³¹ Ot. prp. nr. 38 (1977-78) s. 51.

³² Hagstrøm (2003) s. 742.

er likevel en lite praktisk problemstilling fordi slike krav vil som regel være gått tapt på grunn av unnlatt reklamasjon eller passivitet lenge før foreldelsesfristen er utløpt.³³ Grensen mellom foreldelsesloven og reklamasjonsreglene kommenteres som nevnt i punkt 3.3 nedenfor.

Et særlig spørsmål under drøftelsen av mangelskrav som gjenstand for foreldelse, er hvorvidt krav om heving av kontrakt kan foreldes etter foreldelseslovens regler. Forarbeidene skiller ikke mellom mangelskravene.³⁴

En avgjørelse av særlig interesse er Rt 2005 s.16 (Kampen Grafiske) som gjaldt heving av en leiekontrakt. Førstvoterende uttalte under henvisning til foreldelsesloven § 1 at «*loven [...]ikke får anvendelse på krav om heving*».³⁵

Høyesteretts tilsynelatende bastante synspunkt i Kampen Grafiske-dommen er imidlertid blitt modifisert i teorien. I teorien er det fremhevet at rettssetningen fra Kampen Grafiske-dommen med hensyn til foreldelse av hevingskrav kun gjelder for heving med virkning fremover i tid (heving *ex nunc*).³⁶ Dette er også naturlig ettersom man ved heving *ex nunc* ikke får noe krav på penger eller andre tilsvarende ytelser, men et krav på at avtaleforholdet skal opphøre med tanke på fremtidige ytelser. Et slikt mangelskrav er ikke en «*fordring*» etter foreldelseslovens regler.

Et restitusjonskrav som følge av heving med tilbakevirkende kraft, altså heving *ex tunc*, er derimot gjenstand for foreldelse. Ved heving med tilbakevirkende kraft plikter partene å gi fra seg det mottatte, altså må ytelsene restitueres – kjøper må levere tilbake kontraktsgjenstanden, og selger må tilbakeføre kjøpesummen. Dette er åpenbart krav på penger og andre ytelser, og følgelig en fordring.³⁷

Kort oppsummert viser drøftelsen overfor under punkt 3.2 at fordringsbegrepet i foreldelsesloven som den klare hovedregel omfatter mangelskrav; mangelskrav ligger i all hovedsak i

³³ Hov (2002) s. 268.

³⁴ Se Ot. prp. nr. 38 (1977-1978) s. 51-52.

³⁵ Jf. dommens avsnitt 74. Det kan videre vises til blant annet Holmboe (1946) s. 67 note 30 som gjelder loven fra 1896.

³⁶ Se blant annet Kjørven m.fl. (2011) s. 76.

³⁷ Se Hov (2002) s. 268.

kjernen av lovens virkeområde.³⁸ Mangelskrav som følge av kontraktsrettslige forpliktelser vil i oppgavens punkt 5 utgjøre «fordring[en]», jf. § 1. Oppgaven vil likevel gi også inneholde en redegjørelse for avbrytelse av foreldelse som også har gyldighet mer generelt, altså også for andre fordringer enn mangelskrav.

3.3 Reklamasjonsreglens rettslige karakter og forholdet til foreldelsesreglene

3.3.1 Generelt

På obligasjonsrettens område finnes det en rekke lovfestede regler om reklamasjon ved mangler, jf. blant annet forbrukerkjøpsloven § 27, kjøpsloven § 32, avhendingslova § 4-19 og bustadoppføringslova § 30. Reklamasjon kan også hjemles i ulovfestet rett.³⁹

På samme måte som foreldelsesreglene består reglene om reklamasjon av tre elementer; fristens lengde, fristens utgangspunkt og krav til innhold.⁴⁰ Disse tre elementenes innhold er likevel ikke helt sammenfallende med foreldelsesreglene. Grunnen til dette er at regelsettene er av ulik karakter. Reklamasjon er en varslingsplikt, og dette reklamasjonsvarselet må oppfylle visse krav for å virke fristavbrytende, mens foreldelsesreglenes hovedformål er å bidra til kontraktens normale avvikling.

At regelsettene har ulik karakter skyldes at regelsettene skal ivareta dels ulike hensyn. Mens reglene om reklamasjon er et utslag av det alminnelige prinsippet om lojalitet i kontraktsforhold⁴¹, er foreldelsesreglene en slags sanksjonering av passivitet, og begrunnet i et ønske om å opprettholde status quo.⁴²

I det følgende vil det bli redegjort for likheter og ulikheter ved de to regelsettene, for å få frem samspillet praktiske betydning for partene. Fremstillingen vil særlig fremheve ulikhetene i kravene til fristavbrudd og virkningen av fristavbrudd.

³⁸ Jf. også Ot. prp. nr. 38 (1977-1978) s. 21.

³⁹ Bergsåker (1994) s.323.

⁴⁰ Inndelingen av reklamasjonsreglene er hentet fra Hagstrøm (2003) s. 339.

⁴¹ Hov (2002) s. 259.

⁴² Se punkt 2 for de øvrige hensynene bak foreldelsesreglene.

3.3.2 Utgangspunkt

Reklamasjonsreglene løper som regel fra det tidspunktet da kjøperen burde ha oppdaget mangelen, jf. eksempelvis avhendingslova § 4-19. Ved vurderingen av når kreditor burde ha oppdaget mangelen skal det tillegges vekt om kreditor har oppfylt sin undersøkelsesplikt.⁴³

Foreldelsesfristen ved mangelskrav starter å løpe fra det tidspunktet da «*misligholdet inntreer*», jf. foreldelsesloven § 3 nr. 2. Loven oppstiller ingen krav om undersøkelsesplikt. Derimot så gis fordringshaveren en tilleggsfrist på inntil ett år hvis grunnen til at han ikke har gjort kravet er at han manglet nødvendig kunnskap, jf. foreldelsesloven § 10 nr. 1.

Dette betyr at begge regelsettene som utgangspunkt kan begynne å løpe før kreditor *faktisk* har fått kjennskap til mangelen, fordi mangelen burde vært oppdaget, eller fordi den rent objektivt sett foreligger.

Det er også viktig å være oppmerksom på at fristene løper uavhengig av hverandre.⁴⁴ I forlengelse av dette vises det til at forarbeidene til foreldelsesloven uttrykkelig presiserer at foreldelsesfristen ikke er avhengig av at det er reklamert i tide.⁴⁵

3.3.3 Lengde

Reklamasjonsreglene opererer som regel med to frister; en relativ reklamasjonsfrist og en absolutt reklamasjonsfrist.

En reklamasjonsfrist er *relativ* dersom fristens utgangspunktet er knyttet til tidspunktet når kreditor forsto eller burde ha forstått at det forelå en mangel. Fristens lengde må ved slike frister fastsettes ut fra en konkret vurdering.

Absolutte reklamasjonsfrister er stort sett objektive, noe som innebærer at fristens starttidspunkt knyttes til en objektiv hendelse eller et objektivt konstaterbart tidspunkt, og ikke til en

⁴³ Jf. eksempelvis avhendingslova § 3-10.

⁴⁴ Røed (2010) s. 164, til illustrasjon se buofl. § 30 femte ledd.

⁴⁵ Ot. prp. nr. 38 (1977-1978) s. 53.

konkret vurdering slik som for den relative fristen.⁴⁶ Som eksempel kan det vises kjøpsloven § 32. I bestemmelsens første ledd heter det at kjøperen må reklamere «*innen rimelig tid*» etter at han «*oppdaget eller burde oppdaget*» mangelen. Dette er den relative reklamasjonsfristen. Den absolutte reklamasjonsfristen derimot, fremgår av bestemmelsens annet ledd, der det fremgår at kjøperen ikke kan gjøre mangelen gjeldende senere enn to år etter den dag da han «*overtok tingen*».

Det er viktig å være oppmerksom på at kreditor må reklamere innenfor begge fristene for å sikre kravet sitt.

Reklamasjonsfristens lengde skiller seg fra foreldelsesreglens frister ved at de i større grad er skjønnsmessig utformet.⁴⁷ Den relative reklamasjonsfristen – den korteste – er ofte i regelverket satt til «*rimelig tid*». Foreldelsesfristens lengde er som hovedregel tre år.⁴⁸ I særlige tilfeller kan fristen være lenger.⁴⁹

Dette innebærer at reklamasjonsfristene, og da særlig den relative, i mange praktiske tilfeller er kortere enn foreldelsesfristene.

3.3.4 Krav til innholdet ved den fristavbrytende handling

Som nevnt over stilles det også bestemte krav til reklamasjonens innhold. Reklamasjonen må kunne forstås som en reklamasjon, og ikke bare som en klage på tingen.⁵⁰ Det er videre vanlig å sondre mellom *nøytrale* og *spesifiserte* reklamasjonsfrister.⁵¹

For at en nøytral reklamasjon skal virke fristavbrytende så må den angi *hva slags mangel* reklamasjonen gjelder. Det fremgår av forarbeidene til kjøpsloven at dette kravet ikke kan tolkes strengt, slik at det i noen tilfeller kan være tilstrekkelig av reklamasjonen angir hvordan

⁴⁶ Monsen (2010) s. 151.

⁴⁷ Røed (2010) s. 61.

⁴⁸ Jf. fel. § 2.

⁴⁹ Se fel. §§ 9 nr. 2, 10 nr. 3.

⁵⁰ Ot. prp. nr. 80 (1986-1987) s. 81.

⁵¹ Dette skillet finnes imidlertid ikke i alle lovene på obligasjonsrettens område, se blant annet bustadoppføringsloven § 30, husleieloven § 2-8, håndverkertjenesteloven § 22.

mangelen viser seg.⁵² Dette kravet er ytterligere presisert i rettspraksis hvor det er uttalt at det vesentlige ved innholdet i reklamasjonen er at kjøperen varslerselgeren om at han kan komme til å gjøre mangelskrav gjeldene.⁵³

For enkelte mangelskrav, for eksempel krav om heving og avhjelp, må det i tillegg spesifiseres hvilket mangelskrav kjøperen vil gjøre gjeldende.⁵⁴ Det er dette som utgjør en *spesifisert* reklamasjon. Hvorvidt det i det enkelte tilfellet er gitt en spesifisert melding om et mangelskrav, beror på en tolkning av fordringshaverens utsagn til skyldneren. Spørsmålet er da om skyldneren med rimelighet kunne forstå utsagnet som en melding om et spesielt mangelskrav.⁵⁵ I likhet med en nøytral reklamasjon så kan det heller ikke her stilles for strenge krav til meldingen.⁵⁶

Som det vil fremgå av punkt 4 nedenfor er kravene til fristavbrytende skritt etter foreldelsesloven gjennomgående strengere enn kravene til reklamasjonens innhold. For eksempel vil en melding fra kjøper til selger om at en kontrakt heves på et nærmere bestemt grunnlag være tilstrekkelig både som nøytral og spesifisert reklamasjon, og vil kunne avbryte både relativ og absolutt reklamasjonsfrist. En slik melding vil derimot ikke avbryte foreldelsesfristene, jf. nedenfor under punkt 4.2.7.

En annen viktig forskjell med hensyn til kravene til den fristavbrytende handlingen, er at det ikke vil avbryte løpende foreldelsesfrister at partene inngår i forhandlinger om kravet, jf. punkt 4.2.7.⁵⁷ Når det gjelder reklamasjonsfristene, vil ikke disse nødvendigvis avbrytes av at partene inngår i forhandlinger. Forhandlinger om kravet vil imidlertid etter omstendighetene innebære at skyldneren mister muligheten til å påberope seg at reklamasjon er for sent fremsatt, jf. nedenfor under punkt 3.3.5.

⁵² Ot. prp. nr. 80 (1986-1987) s. 81.

⁵³ Se Rt. 2012 s. 1779 (Victocor-dommen).

⁵⁴ Se for eksempel kjl. § 39 (2).

⁵⁵ Monsen (2010) s. 168.

⁵⁶ Til støtte for dette se Ot. prp. nr. 80 (1986-1987) s. 92.

⁵⁷ Kjønstad /Tjomsland (1983) s. 106.

På denne måten kan man si at systemet fanger fordringshaveren, idet han villedes til å tro at kravet er sikret ved sin rettmessige reklamasjon og partenes påfølgende forhandlinger.⁵⁸ At begge handlingene også betegnes som «*avbrytelse av fristen*» gjør ikke skillet noe enklere for fordringshaveren.⁵⁹

3.3.5 Virkningen av rettighetstap og fristavbrudd

3.3.5.1 *Virkning av for sent fremsatt reklamasjon og foreldelse*

Reglene om foreldelse og reglene om reklamasjon kan begge føre til at et krav faller bort dersom fristene oversittes, og som nevnt innledningsvis så står skyldneren fritt til å påberope seg det regelsettet som først fører til rettighetstap.

Virkningen av for sen reklamasjon og foreldelse er tilsynelatende den samme – kreditor mister retten til å kreve inn kravet sitt. En slik oppfatning er imidlertid ikke helt presis. Holmboe skriver at virkningen ved for sen reklamasjon er en mer «*radikal utslettelse av fordringen enn foreldelse*».⁶⁰ Grunnen til dette er blant annet at ved for sen reklamasjon så mister også fordringshaveren sin rett til å motregne.⁶¹ Foreldede krav kan derimot i en viss utstrekning benyttes til motregning, såfremt denne retten er avtalt eller kravet som det skal motregnes mot springer ut av samme rettsforhold som det foreldede kravet og motregningskravet er oppstått før det andre ble foreldet, jf. foreldelseslovens § 26.

Unntaksvis så kan skyldneren miste sin rett til å gjøre gjeldene at reklamasjonen er fremsatt for sent. Dette kan gjøres på flere måter, men det er særlig to unntak som her skiller reglene om reklamasjon fra reglene om foreldelse. For det første så kan skyldneren miste retten til å gjøre innsigelser om for sen reklamasjon dersom han går inn i realitetsdrøftelser med fordringshaveren, for eksempel av hvorvidt det foreligger et mislighold.⁶²

⁵⁸ Røed (2010) s. 64.

⁵⁹ Kjønstad/Tjomsland (1983) s. 17.

⁶⁰ Holmboe (1946) s. 14.

⁶¹ Holmboe (1946) s. 14

⁶² Se Rt. 1920 s. 831.

I teori har dette unntaket blitt omtalt som *lære om realitetsdrøftelser*.⁶³ Monsen derimot, mener at det ikke kan oppstilles en slik lære, men at eventuelle realitetsdrøftelser mellom partene enten kan forstås som et dispositivt frafall av skyldnerens reklamasjonsinnsigelser, eller inngå i en vurdering av om innsigelsen strider mot ulovfestede passivitetsprinsipper. I en slik vurdering vil i så fall realitetsdrøftelsene inngå som et sentralt moment.⁶⁴ Spørsmålet er i slike tilfeller om skyldneren har ventet urimelig lenge med å påberope seg for sent fremsatt reklamasjon. Dette beror på en helhetsvurdering av en rekke momenter.⁶⁵

For foreldelsesreglenes del så er det i utgangspunktet ikke fristavbrytende at skyldneren har gått inn i realitetsdrøftelser om kravet, jf. punkt 4.3.7 nedenfor. Videre skal det svært mye til for at ulovfestede passivitetsprinsipper skal anvendes på foreldelseslovens område.⁶⁶ En kan derfor si at dette unntaket, for de fleste praktiske formål, ikke gjelder for spørsmålet om foreldelse.

Et annet unntak som helt klart ikke gjelder på foreldelsesområdet er tap av innsigelser som følge av illojalitet og grov uaktsomhet, jf. blant annet avhendingsloven § 4-19 (3). Fordringshaveren kan ikke gjøre gjeldene at kravet ikke er foreldet fordi skyldneren har handlet illojalt.⁶⁷

Denne forskjellen kan i det konkrete tilfellet fremstå som svært urimelig for fordringshaveren. På den andre siden understreker dette at regelsettene i stor grad bygger på ulike hensyn. Herunder kan det særlig vises til foreldelseslovens retts tekniske hensyn.

3.3.5.2 *Virkningen av avbrytelse av reklamasjons- og foreldelsesfrister*

Virkningen av avbrytelse, rettidig reklamasjon og erkjennelse, er også ulik. Dersom foreldelsesfristen avbrytes ved erkjennelse så løper det automatisk en ny frist, hvorpå man må foreta nye fristavbrytende skritt dersom kravet fremdeles ikke blir gjort opp, jf. foreldelsesloven § 20 og nedenfor under punkt 6. I utgangspunktet løper det ingen ny reklamasjonsfrist dersom

⁶³ Hagstrøm (2003) s. 343.

⁶⁴ Monsen (2010) s. 199 flg.

⁶⁵ Monsen (2010) s. 199 flg.

⁶⁶ Røed (2010) s. 68.

⁶⁷ Røed (2010) s. 64.

selgeren har reklamert i tide. Det betyr at fordringshaveren i utgangspunktet ikke behøver å følge opp reklamasjonen, før kravet eventuelt nærmer seg foreldelsesfristen.⁶⁸

På den andre siden så oppstår det et tvilstilfelle dersom fordringshaveren har reklamert i tide, og utbedringsforsøket fra skyldneren er mislykket slik at mangelen fremdeles vedvarer. Monsen har foretatt en grundig drøftelse av om fordringshaveren plikter å gi en ny melding i forbindelse med mislykket utbedringsforsøk.⁶⁹

Han hevder at reglene om spesifisert reklamasjon kan peke i retning av at kjøperen må gi selgeren en slik ny melding.⁷⁰ Videre viser han til at ulovfestede passivitetsprinsipper også kan medføre en slik plikt til å gi melding om at rettingen var mislykket. Derimot er det tvilsomt at en slik plikt kan forankres i lovgivningens regler om nøytral reklamasjon, jf. en motsatt tolkning av forbrukerkjøpsloven § 27 første ledd, sml. fjerde ledd. Tankegangen er her at kjøperen har fremsatt en nøytral reklamasjon vedrørende den aktuelle mangelen, og at han derfor ikke kan tape retten til å gjøre mangelen gjeldende.⁷¹

På den andre siden kan det vises til uttalelser i forarbeidene til håndverkertjenesteloven som sier at forbrukeren må si i fra innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde oppdaget at rettingen var mislykket dersom rettingen gjelder vesentlige deler av tjenesten.⁷² Disse uttalelsene kan være begrunnet i skyldnerens behov for å få informasjon om at rettingen var mislykket, jf. lojalitetshensyn.⁷³ Likevel kan det til dette hensynet vise til at skyldnerens behov er ivaretatt gjennom de ulovfestede passivitetsprinsippene. Ulovfestede passivitetsprinsipper gir større rom for å foreta konkrete avveininger av hensynet til fordringshaveren og hensyn til skyldnerens behov for å bli informert om at rettingen ikke var vellykket.

Monsen oppstiller ingen klar konklusjon på problemstillingen. Dette betyr at utenfor håndverkertjenestelovens område så bør man legge avgjørende vekt på aktuelle lovbestemmelers

⁶⁸ Bergsåker (2011) s. 430.

⁶⁹ Monsen (2010) s. 171-174.

⁷⁰ Jf. eksempelvis kjl. § 39 andre ledd.

⁷¹ Monsen (2010) s. 173.

⁷² Ot. prp. nr. 29 (1988-1989) s. 88.

⁷³ Monsen (2010) s. 173.

ordlyd, og gjøre bruk av ulovfestete passivitetsprinsipper for å statuere plikt til å følge opp nøytral reklamasjon gjennom melding om mislykket utbedringsforsøk.

Drøftelsen ovenfor er interessant, og jeg vil komme tilbake til en lignende problemstilling ved spørsmålet om erkjennelse av mangelskrav, nemlig spørsmålet om en erkjennelse av et utbedringsansvar også virker fristavbrytende for andre krav dersom utbedringen er mislykket, jf. punkt 5.2.3. Som redegjørelsen i punkt 5.2.3 vil vise, beror dette i stor grad på hvorvidt det aktuelle mangelskravet er av en annen karakter enn utbedringskravet.

Redegjørelsen i punkt 3.3 har fremhevet ulikhetene mellom reklamasjons- og foreldelsesreglene, og betydningen av disse. Forutsetningen for den videre drøftelsen av fristavbrytende erkjennelse er at kreditor har reklamert i tide. Det er først da det får en praktisk betydning om skyldneren ved sin handlemåte har erkjent kravet.

4 Vilkår for fristavbrytende erkjennelse

4.1 Innledning

Regelen om fristavbrytende erkjennelse fremgår av foreldelsesloven § 14:

«Foreldelse avbrytes når skyldneren overfor fordringshaveren uttrykkelig eller ved sin handlemåte erkjenner forpliktelsen, så som ved løfte om betaling eller ved å betale rente.»⁷⁴

Det kreves altså at skyldneren ved en nærmere bestemt handling *«erkjenner forpliktelsen»*, og at erkjennelsen fremsettes *«overfor fordringshaveren»*.

I mange tilfeller er det ikke tvil om at en handlemåte innebærer en fristavbrytende erkjennelse, for eksempel der en håndverker personlig erklærer overfor fordringshaveren at håndverket han har utført er mangelfullt, og at han skal utbedre manglene. Her foreligger det en fristavbrytende erkjennelse med hensyn til fordringshaverens utbedringskrav.

⁷⁴ Regelen er stort sett en videreføring av § 11 første ledd i foreldelsesloven av 1896. Rettspraksis etter den gamle bestemmelsen vil følgelig fremdeles kunne ha relevans.

Likevel er det ikke vanskelig å forestille seg mer tvilsomme tilfeller. For eksempel kan det tenkes at utbedringsarbeidet ikke omfatter alle skadene som foreligger. Da kan det oppstå spørsmål om erkjennelsen fra håndverkeren til fordringshaveren generelt virker fristavbrytende for alle skader ved arbeidet, eller bare for den skaden som ble utbedret. Videre kan det tenkes at utbedringsarbeidet er mislykket. Da er det spørsmål om andre mangelskrav også er indirekte er erkjent ved håndverkerens handlemåte.

Det kan også tenkes problematiske situasjoner der erklæringen om det mangelfulle arbeidet ikke er gitt av håndverkeren personlig, eller der erklæringen fremsettes for en annen enn fordringshaveren.

Det er denne typen problemstillinger jeg vil ta for meg i punkt 4 og 5.

I dette punkt 4 vil jeg ta for meg fremstillingens hovedproblemstilling; hvilke krav stilles til en handlemåte for at den skal anses som fristavbrytende erkjennelse i foreldelsesloven § 14s forstand. Jeg vil dele drøftelsen i to deler. Først vil jeg drøfte den erkjennende handlingen isolert sett; altså hva som skal til for å oppfylle vilkåret «*erkjenner forpliktelsen*» (punkt 4.2). Deretter vil jeg drøfte foreldelsesloven § 14s krav om at erkjennelsen må gis fra «*skyldneren overfor fordringshaveren*» (punkt 4.3).

4.2 Den erkjennende handling

4.2.1 Hva menes med begrepet «*erkjenner*»?

Som nevnt over heter det i foreldelsesloven § 14 at foreldelsesfristen avbrytes «*når skyldneren overfor fordringshaveren uttrykkelig eller ved sin handlemåte **erkjenner forpliktelsen***».⁷⁵

Verken i foreldelsesloven eller forarbeidene finner man en definisjon av hva som menes med begrepet «*erkjenner*». Heller ikke i øvrig lovgivning finner man veiledning med hensyn til hva som menes med «*erkjenner*». Jeg ser først på hvilket meningsinnhold en naturlig språklig forståelse av begrepet gir.

⁷⁵ Egen utheving.

For det første kan det være mulig å forstå begrepet erkjennelse som form for *kunnskap om forpliktelsens eksistens*. For eksempel dersom selger forstår at han har levert en mangelfull vare til kjøperen. Dette vil imidlertid – som vi særlig skal se nedenfor – ikke være tilstrekkelig til å virke fristavbrytende. Ordlyden krever nemlig at erkjennelsen avgis «*fra skyldneren overfor fordringshaveren*», se nedenfor under punkt 4.3. Dette vilkåret innebærer at det heller ikke er tilstrekkelig at mangelen er åpenbar for andre enn selgeren.⁷⁶

Videre er det nærliggende å forstå erkjennelse som en *innrømmelse*. En slik innrømmelse kan for eksempel gis muntlig fra selger til kjøper i forbindelse med et mangelskrav. En innrømmelse kan også tenkes hvor selger ved sin opptreden innretter seg etter mangelskravet, eksempelvis ved å levere en ny vare til kjøperen.

Aksept for et krav kan også etter en naturlig språklig forståelse være en erkjennelse. Loven oppstiller ingen krav om at erkjennelsen må bygge på en felles forståelse av forpliktelsen. Det vil si at det kan være fristavbrytende at selger går med på å rette en feil, selv om han egentlig ikke er enig i selgers mangelskrav.

Basert på en språklig forståelse av begrepet «*erkjenner*» synes det som at bestemmelsen kan forstås på en rekke måter, og at både *aksept* og *innrømmelse* etter omstendighetene kan anses som erkjennelser. Ut over det gir imidlertid en isolert lesing av ordlyden begrenset veiledning med hensyn til oppgavens hovedproblemstilling.

En skal videre merke seg at loven krever at skyldneren erkjenner «*forpliktelsen*». I dette ligger at en erkjennelse ikke nødvendigvis må innebære et betalingsløfte; det er tilstrekkelig at skyldnerens erkjenner forpliktelsens *eksistens*.⁷⁷

4.2.2 «*Uttrykkelig*» eller «*ved sin handlemåte*»

Etter lovens ordlyd kan en fristavbrytende erkjennelse skje på to måter; enten ved at skyldneren «*uttrykkelig*» erkjenner forpliktelsen eller at han gjør det «*ved sin handlemåte*». Fra rettspraksis heter det at kravet må «*positivt og noenlunde klart erkjennes, i ord eller handling*».⁷⁸

⁷⁶ LG-1998-377.

⁷⁷ Kjørven m.fl. (2011) s. 305 med videre henvisninger.

Bestemmelsen oppstiller med andre ord ingen formkrav til erkjennelsen. Det vil si at den kan være muntlig og skriftlig. Etter omstendighetene kan også konkludent adferd være tilstrekkelig som erkjennelse.⁷⁹ Likevel skal en være oppmerksom på at det er den som hevder å ha et krav som har bevisbyrden for at kravet er avbrutt ved erkjennelse.⁸⁰

Erkjennelser som fremgår «uttrykkelig» kan for eksempel være at skylderen forteller fordringshaveren at han vil reparere skaden som har oppstått med formuleringer som «dette tar jeg ansvar for» eller «dette er min feil, jeg vil reparere skaden». En annen ting er at skyldneren gjerne kan ha avgitt en erkjennelse i form av en garanti for varens egenskaper.

Naturligvis vil ikke ethvert utsagn om forpliktelsen virke fristavbrytende. For eksempel kan man tenke seg en situasjon hvor en håndverker blir møtt med et mangelskrav hvorpå han svarer med å si «jeg forstår at du mener mitt arbeid har mangler». Et slikt utsagn kan neppe alene være fristavbrytende.

Det må med andre ord oppstilles særlige krav til innholdet i en uttrykkelig erkjennelse for at det skal virke rettsbevarende for fordringshaveren – utsagnet må være dispositivt for det kravet som fordringshaveren retter mot skyldneren. Loven krever altså en viss klarhet i utsagnet fra skyldneren for at det skal kunne virke fristavbrytende.⁸¹

I forlengelsen av dette kan det bemerkes at en erkjennelse må oppfylle vilkårene til en gyldig disposisjon, sml. avtalerettslige regler.⁸² Det kan vises til Hålogaland lagmannsretts dom av 20. juni 2011, hvor den ankende part subsidiært anførte at det ikke kunne foreligge en erkjennelse, fordi erkjennelsen bygget på bristende forutsetninger.⁸³ Retten gikk ikke nærmere inn på problemstillingen da den avgjorde saken på annet grunnlag, men ankende parts anførsel er likevel illustrerende for poenget; dersom en erkjennelse er bygget på en forutsetning som i

⁷⁸ Rt 1997 s. 920.

⁷⁹ Se LA-2009-171984 hvor foreldelsesfristen av et mangelskrav var avbrutt ved konkludent adferd.

⁸⁰ Se i denne sammenheng Bergsåker (1998) s. 5 om advokatens ansvar for å sikre «fullgod dokumentasjon for fristavbrytende erkjennelse».

⁸¹ Se i denne sammenheng LG-1998-377.

⁸² Kjønstad/Tjomsland (1983) s. 106, Hagstrøm (2003) s. 754.

⁸³ LH-2011-54095.

ettertid viser seg å være uriktig, så kan skyldneren etter omstendighetene påberope seg å være ubundet.⁸⁴

Videre følger det av ordlyden i foreldelsesloven § 14 at en erkjennelse ikke nødvendigvis må gis uttrykkelig, men at visse handlinger fra skyldnerens side også er å anse som en «*erkjennelse*», jf. ordlyden «*ved sin handlemåte*». En gjennomgang av rettspraksis viser at det i tvilstilfeller, hvor skyldnerens utsagn gjerne er uklare, vil ha avgjørende betydning hvordan skyldneren har opptrådt.

At skyldnerens handlemåte også kan virke fristavbrytende harmonerer godt med det avtalerettslige prinsippet om avtalefrihet.⁸⁵ Dette er også i tråd med den forståelsen som utledes av begrepet erkjennelse, jf. eksempelvis Kjønsstad og Tjomslands som har lagt til grunn at erkjennelse må fremkomme ved en «*disposisjon*» fra skyldneren, jf. nedenfor under punkt 4.2.4 og 4.2.5.

Den tidligere loven av 1896 brukte ordet «*stilltiende*» i stedet for «*handlemåte*».⁸⁶ Endringen ble foretatt fordi «*handlemåte*» ble ansett mer treffende.⁸⁷ Holmboe skriver at det kun er positive handlinger som anses som stilltiende. Det vil si at passivitet fra skyldnerens side er ikke tilstrekkelig til å erkjenne et krav selv om ordlyden kunne tale for det.⁸⁸ Det samme må således gjelde ved «*handlemåte*».

4.2.3 Erkjennelse gjennom «*løfte om betaling*» og «*ved å betale renter*»

Videre oppstiller loven uttrykkelig to eksempler på fristavbrytende handlemåter (1) «*løfte om betaling*» og (2) «*ved å betale renter*», jf. foreldelsesloven § 14.

Når skyldneren avgir et «*løfte om betaling*» så ligger det i dette at han avgir en viljeserklæring som forplikter ham til å innfri kravet. En slik viljeserklæring fremkommer gjerne også uttrykkelig, muntlig og/eller skriftlig.

⁸⁴ Giertsen (2006) s. 176.

⁸⁵ NL 5-1-2.

⁸⁶ Foreldelsesloven av 1896 (opph.) § 11.

⁸⁷ Ot. prp. Nr. 38 (1977-1978) s. 68.

⁸⁸ Holmboe (1946) s. 145.

Ved å avgi et fristavbrytende «*løfte om betaling*» så må løftet knytte seg til forpliktelsen. Et klassisk eksempel på løfte om betaling er der skyldneren går med på en nedbetalingsplan av forpliktelsen.⁸⁹ Dette er en erkjennelse som gir fordringen et nytt og selvstendig grunnlag, og det er klart at en slik handling er fristavbrytende, jf. punkt 4.2.5. Dersom skyldneren faktisk betaler gjelden, er dette selvsagt også en erkjennende handling.⁹⁰ I slike tilfeller er saken dessuten som regel ute av verden ved betalingen.

Videre nevner foreldelsesloven at det «*å betale renter*» av et pengekrav anses som en erkjennelse. Begrunnelsen for at betaling av renter anses som en erkjennelse er at en slik innbetaling symboliserer hvor mye debitor totalt mener at han skylder kreditor, ettersom renter er et prosentvis beregnet påslag av hovedstolen.⁹¹

Som gjennomgangen i punkt 4.3.1, 4.3.2 og 4.3.3 viser gir ordlyden i foreldelsesloven § 14 bare begrenset veiledning med hensyn til når en handlemåte innebærer en fristavbrytende erkjennelse. Ut over mer generelle retningslinjer – som at erkjennelse både kan gis uttrykkelig og ved skyldnerens handlemåte – gir ordlyden liten veiledning isolert sett.

De to typetilfellene loven nevner – betaling av renter og løfte om betaling – gir heller ikke særlig veiledning for andre tilfeller enn nettopp disse tilfellene. Videre er det klart at fristavbrytende erkjennelse kan foreligge også på andre måter enn ved disse to alternativene, jf. formuleringen «*så som*» i foreldelsesloven § 14.

Sagt med andre ord kan en ikke besvare oppgavens hovedproblemstilling utelukkende ved å lese foreldelsesloven § 14s ordlyd. En er nødt til å se hen til rettspraksis og teori for å utlede mer konkrete retningslinjer for hvilke krav som stilles til en handlemåte for at den skal innebære en fristavbrytende erkjennelse.

4.2.4 Fristavbrytende erkjennelse i rettspraksis og teori

⁸⁹ Se blant annet Kjørven m.fl. (2011) s. 308.

⁹⁰ Kjørven m.fl. (2011) s. 308.

⁹¹ Hagstrøm (2003) s. 754.

Fristavbrytelse ved erkjennelse har vært tema i en rekke avgjørelser, både i Høyesterett og i underinstansene. Det er særlig to avgjørelser som skiller seg ut, og som ofte ble sitert og henviset til i underrettspraksis og teorien; Rt 1997 s. 920 (Naustdal Fiskefarm) og Rt 1999 s. 1755.

Naustdal Fiskefarm gjaldt spørsmål om foreldelse av et skattekrav, nærmere bestemt om Naustdal Fiskefarm hadde erkjent forpliktelsen om å innbetale utlignet skatt, selv om selskapet hadde påklaget ligningen. Høyesteretts kjæremålsutvalg kom til at selskapet hadde erkjent forpliktelsen.

Når det gjaldt kravene som stilles til en erkjennelse for at den skal ha fristavbrytende virkning viste Høyesteretts kjæremålsutvalg til mindretallet i lagmannsretten som uttalte at *«til erkjennelse som skal ha virkning etter foreldelsesloven er det ikke nok å ikke bestride kravet, det skal positivt og noenlunde klart erkjennes, i ord eller handling»*. Dette sitatet er hyppig vist til som vurderingstema for når en erkjennelse er fristavbrytende.

Rt 1999 s. 1755 gjaldt blant annet spørsmål om en leietakers krav om å få kjøpe en seksjonert leilighet var foreldet. Når det gjaldt vurderingstemaet knyttet til hvorvidt en fristavbrytende erkjennelse forelå la Høyesterett til grunn, under henvisning til juridisk teori, at *avgjørende er hvordan skyldnerens opptreden, etter en samlet vurdering av alle relevante forhold, med rimelighet kan oppfattes av fordringshaveren*.

Som vurderingstemaet i Rt 1999 s. 1755 viser må det foretas en *helhetsvurdering* for å avgjøre hvorvidt skyldnerens handlemåte er fristavbrytende. Videre skal en i følge Høyesterett vektlegge fordringshaverens oppfatning av situasjonen. Som jeg skal komme tilbake til nedenfor, er det imidlertid viktig å være oppmerksom på at helhetsvurderingen må foretas i tråd med foreldelsesreglenes objektive karakter; fordringshaverens rent subjektive oppfatning er ikke avgjørende. Videre skal en merke seg at også andre momenter, ved siden av erklæringen, vil være relevante i helhetsvurderingen.

Det nærmere innholdet i denne helhetsvurderingen fremgår imidlertid ikke av Høyesteretts angivelse av vurderingstema. Og når det gjelder den nærmere vurderingen knyttet til hvorvidt en fristavbrytende erkjennelse foreligger, viser en gjennomgang av rettspraksis at domstolene går nokså konkret til verks. Dette innebærer at en kan oppstille en rekke typetilfeller som fal-

ler henholdsvis innenfor og utenfor erkjennelsesbegrepet. Slike typetilfeller vil gjennomgås nedenfor i punkt 4.2.7 og 4.2.8.

På den annen side innebærer de konkrete vurderingene i rettspraksis at det er mer problematisk å oppstille mer generelle retningslinjer for helhetsvurderingen. Dette temaet er omfattende diskutert i juridisk teori, der det er forsøkt oppstilt en rekke definisjoner av «*erkjenner*»-begrepet. Rettspraksis viser også at juridisk teori er en særlig relevant rettskilde knyttet til temaet fristavbrytende erkjennelse, noe begge de to ovennevnte avgjørelsene illustrerer.⁹²

4.2.5 Skal det oppstilles et krav om at skyldnerens handlemåte danner et selvstendig grunnlag for kravet?

Holmboe definerte erkjennelse etter den gamle foreldelsesloven som «*en viljeserklæring hvorved skyldneren vedtar å være forpliktet i overensstemmelse med fordringens innhold*».⁹³ Kjønstad og Tjomsland definerer erkjennelse som «*en disposisjon hvor skyldneren erklærer at han er forpliktet etter fordringen*».⁹⁴ Disse to definisjonene er ofte vist til i rettspraksis.

Definisjonene skiller seg ved at de bruker ordene «*vedta*» (Holmboe) og «*erklære*» (Tjomsland/Kjønstad). Om dette kan indikere et ulikt meningsinnhold synes usikkert. Felles for ordbruken er at de synes å *avgrense mot indirekte erkjennelse*. En slik oppfatning av begrepet er imidlertid ikke riktig, da både ny og gammel lov også anerkjenner handlinger som erkjennende.⁹⁵

Videre kan det bemerkes at det ikke kan oppstilles et krav om at erklæringen skal gjelde alle sider av forpliktelsen, selv om Holmboes definisjon kunne trekke i retning av dette, jf. ordlyden «*... vedtar å være forpliktet i overensstemmelse med fordringens innhold*».⁹⁶ Det betyr at en erkjennelse kan være delvis eller generell.⁹⁷

⁹² I Naustdal Fiskefarm vises det til Kjønstad/Tjomsland, mens det i Rt 1999 s. 1755 vises til Kjønstad/Tjomsland og Holmboe.

⁹³ Holmboe (1946) s. 141.

⁹⁴ Kjønstad/Tjomsland (1983) s. 106.

⁹⁵ Røed (2010) s. 443.

⁹⁶ Holmboe (1946) s. 141 Røed (2010) s. 443.

⁹⁷ Jf. for eksempel LB-2013-146299.

Definisjonene er gitt til henholdsvis gjeldende og eldre lov (fra 1896) om foreldelse, og kan derfor tolkes ulikt. For eksempel så skriver Holmboes i forlengelse av sin definisjon at erkjennelsen må gi forpliktelsen «*et nytt, til en viss grad selvstendig grunnlag*».⁹⁸ Holmboe opererer altså med et strengt erkjennelsesbegrep. Kjønstad og Tjomsland på sin side har ikke nevnt dette kravet – at erkjennelsen må utgjøre et selvstendig grunnlag for kravet – i deres definisjon.

Ettersom det fremgår i forarbeidene⁹⁹ at § 14 skal forstås på samme måte som bestemmelsen i den gamle loven, så er det stilt spørsmål i teori og praksis hva Holmboes uttalelse om at erkjennelsen må gi «*fordringen et nytt, til en viss grad selvstendig grunnlag*» innebærer.¹⁰⁰ Et særskilt spørsmål er om det etter gjeldende rett skal oppstilles et krav om at skyldnerens handlemåte må danne et selvstendig grunnlag for kravet for å anses som en fristavbrytende erkjennelse i foreldelsesloven § 14s forstand.

Et krav om at skyldnerens handlemåte skal danne et selvstendig grunnlag for kravet innebærer at retten ikke behøver å ta stilling til det underliggende rettsforholdet til erkjennelsen. Den kan dømme utelukkende ut i fra hva som er erkjent. Sagt med andre ord innebærer en slik forståelse at erkjennelsen må fremstå som en uforbeholden vedtakelse av forpliktelsen. Det betyr videre at det stilles strenge krav til hva som anses som fristavbrytende handling fra skylderen.

Jeg ser først nærmere på hva som menes med Holmboes utsagn. Kan det i det hele tatt tolkes dithen at han oppstilte et slikt absolutt krav til erkjennelsen?

Holmboes uttalelse ble gitt som en kommentar til den gamle foreldelsesloven av 1896. På dette tidspunktet så var det ikke mulig å disponere over foreldelse slik som § 28 i gjeldende foreldelseslov legger opp til. Det var først ved en lovendring i 1973, at daværende lov åpnet for at partene kunne avtale en fristforlengelse etter at fordringen har oppstått, uten at fordringen må være erkjent fra skyldnerens side. Det har derfor blitt påpekt i teori at dette utsagnet må

⁹⁸ Holmboe (1946) s. 141.

⁹⁹ Ot. prp. nr. 38 (1977-1978) s. 67.

¹⁰⁰ Holmboe (1946) s.141.

ses i lys av den tiden det er skrevet, altså før slik avtalerettslig disponering av foreldelsesfristen var tillatt.¹⁰¹

Bergsåker skriver at «[u]nder dette regimet kunne det være naturlig å formulere en lære om umiddelbar sammenheng mellom foreldelsesrettslig relevant erkjennelse og materiell erkjennelse av selve kravet.»¹⁰² Jeg oppfatter Bergsåker slik at han her mener at Holmboes utsagn skulle tolkes slik at det forelå et absolutt vilkår om at erkjennelsen måtte gi forpliktelsen et nytt og selvstendig grunnlag.

Kjørven hevder imidlertid at Holmboes utsagn ikke nødvendigvis kan tolkes ordrett. Hun viser særlig til at dette var, og er, i strid med ordlyden i bestemmelsen som uttrykkelig sier at betaling av renter vil være fristavbrytende. En slik handling kan ikke umiddelbart være egnet til å gi fordringen et nytt og selvstendig grunnlag.¹⁰³

Holmboe på sin side skriver at erkjennelsen skal gi fordringen «til en viss grad» et selvstendig grunnlag.¹⁰⁴ Denne reservasjonen kan også tyde på at det ikke var hensikten å oppstille et absolutt krav om selvstendighet.¹⁰⁵ Røed er – på samme måte som Kjørven – også av den oppfatning at Holmboes synspunkt ikke kan tolkes bokstavelig.¹⁰⁶

Drøftelsen viser her at det ikke er gitt at den gamle loven skulle forstås så strengt at det var et absolutt krav til erkjennelsen at den fremsto selvstendig.

Dersom man ikke legger til grunn at den gamle loven måtte forstås slik at erkjennelsen skulle gi forpliktelsen et nytt og selvstendig grunnlag, så taler dette for at det heller ikke kan oppstilles et slikt krav etter nåværende lov. En slik forståelse er lagt til grunn i nyere teori.¹⁰⁷

¹⁰¹ Bergsåker (2011) s. 384.

¹⁰² Bergsåker (2011) S. 383.

¹⁰³ Kjørven m.fl. (2011) s. 304.

¹⁰⁴ Holmboe (1946) s. 141.

¹⁰⁵ Kjørven m.fl. (2011) s. 304.

¹⁰⁶ Røed (2010) s. 445.

¹⁰⁷ Hagstrøm (2003) s. 754, Bergsåker (2011) s. 382-384 og Kjørven m.fl. (2011) s. 304.

Rettspraksis har likevel gått i noe sprikende retninger. På den ene siden finner man for eksempel Borgarting lagmannsretts dom av 6. oktober 2014, der lagmannsretten kom til at en betinget erkjennelse etter omstendighetene kunne virke fristavbrytende.¹⁰⁸ På den annen side finnes det rettspraksis etter nåværende lov som har lagt vekt på synspunktet om at erkjennelsen må utgjøre et mer selvstendig grunnlag for forpliktelsen.¹⁰⁹ Bergsåker har imidlertid hevdet at slik fortolkning må skyldes treghet i systemet.¹¹⁰ Sistnevnte rettspraksis kan følgelig ikke veie opp for de øvrige momentene som taler for at det ikke foreligger et slikt krav.

Hvis det ved tolkningen av den erkjennende handling skulle oppstilles et vilkår om at denne handlingen gav fordringen et nytt og selvstendig grunnlag, så vil det i realiteten frata § 14 dens praktiske betydning. En erkjennelse som fremstår i det ytre selvstendig vil kunne gi grunnlag for en ny fordring, og da spiller det ingen rolle om erkjennelsen er avgitt innen utløpet av foreldelsesfristen eller ikke.¹¹¹

Det kan derfor legges til grunn at det etter gjeldende rett ikke kan oppstilles et krav om at skyldnerens handlemåte må danne et selvstendig grunnlag for kravet, for at handlemåten skal innebære en fristavbrytende erkjennelse.

Derimot er det klart at dersom erkjennelsen gis på en slik måte at den danner et selvstendig grunnlag for fordringen, så er fristen utvilsomt avbrutt. Dette er således et slags «*tak*» for hva som kreves av en handlemåte for at den skal anses som en fristavbrytende erkjennelse.

Spørsmålet blir følgelig hvilke minimumskrav som må oppstilles til handlemåten for at den skal være fristavbrytende.

4.2.6 Gir skyldnerens opptreden fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt?¹¹²

¹⁰⁸ LB-2013-146299.

¹⁰⁹ Se blant annet Rt. 1999 s. 1755, Rt 1998 s. 1042.

¹¹⁰ Bergsåker (2011) s. 385.

¹¹¹ Kjørven m.fl. (2011) s. 302.

¹¹² Kjørven m.fl. (2011) s.306.

Som nevnt over blir ofte vurderingstemaet oppstilt i Rt 1999 s. 1755 anvendt og vist til i rettspraksis og teori; at det avgjørende er hvordan skyldnerens opptreden, etter en samlet vurdering av alle relevante forhold, med rimelighet oppfattes av fordringshaveren.¹¹³ Vurderingstemaet må sies å være uttrykk for gjeldende rett.

Problemet med vurderingsangivelsen i Rt. 1999 s. 1755 er at den etterlater særlig ett spørsmål; nemlig spørsmålet om hva skyldnerens opptreden skal gi fordringshaveren en oppfatning om. Dette spørsmålet ble reist av Kjørven, som deretter presiserte vurderingstemaet som et spørsmål *om skyldnerens opptreden gir fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt.*¹¹⁴

En slik forståelse av erkjennelsesvilkårets vurderingstema harmonerer godt med systemet i foreldelseslovens kapittel om avbrudd av foreldelse.¹¹⁵ Dette kan illustreres ved å holde de to hovedformene for avbrudd av foreldelse opp mot hverandre, nemlig rettslige skritt og erkjennelse. Dersom foreldelsesfristens utløp nærmer seg, må fordringshaveren, for selv å avbryte fristen, ta rettslige skritt. Slike rettslige skritt er derimot ikke nødvendig dersom skyldneren har erkjent forpliktelsens eksistens. Det synes da naturlig å vurdere hvorvidt skyldnerens opptreden gir fordringshaveren grunn til å unnlate å ta ut rettslige skritt.

Kjørvens problemformulering synes også å harmonere med erkjennelsesbestemmelsens formål, at fordringshaveren og skyldneren ikke skal tvinges inn i en rettslig prosess om fordringen så lenge det ikke foreligger uenighet om den.¹¹⁶

I det følgende legges derfor Kjørvens problemformulering til grunn ved vurderingen av hvilke krav som stilles til en handlemåte for at den skal innebære en fristavbrytende erkjennelse; vurderingsnormen er «*om skyldnerens opptreden gir fordringshaveren rimelig grunn til å ikke*

¹¹³ Kjonstad/Tjomsland (1983) s. 106.

¹¹⁴ Kjørven m.fl. (2011) s. 306.

¹¹⁵ Fel. §§ 14-19.

¹¹⁶ Jf. LB-2013-146399 som nettopp anvender Kjørvens vurderingstema.

*foreta andre fristavbrytende skritt*¹¹⁷. Videre ”må [det] her skje en samlet vurdering av alle relevante forhold».¹¹⁸

Men selv om Kjørvens problemformulering presiserer vurderingstemaet, bringer den imidlertid ikke full klarhet i hvilke retningslinjer som skal følges og hvilke momenter som skal tillegges vekt i helhetsvurderingen som må foretas etter foreldelsesloven § 14. I de neste punktene vil jeg ta for meg en rekke typetilfeller som faller henholdsvis faller utenfor og innenfor erkjennelsesbegrepet, for å klarlegge hvilke momenter som skal vektlegges i erkjennelsesvurderingen.

4.2.7 Typetilfeller som ikke oppfyller kravene til en fristavbrytende handling

I rettspraksis og teori er det for det første slått fast at det ikke er tilstrekkelig at skyldneren ikke *bestriker* kravet. Dette følger av at kravet må «*positivt og noenlunde klart erkjennes, i ord eller handling*».¹¹⁹

Videre er det klart at et *påkrav* fra skyldneren til fordringshaveren ikke avbryter fristen. Det kreves at *skyldneren* erkjenner forpliktelsen, jf. vilkåret «*fra skyldneren overfor fordringshaveren*» og Naustdal Fiskefarm-dommen. Fra samme vilkår kan man også slutte at det ikke er tilstrekkelig at skyldneren har ført opp kravet i regnskapet sitt, eller noterer det i interne dokumenter.¹²⁰

Heller ikke den omstendighet at skyldneren forholder seg *passiv* etter et påkrav fra fordringshaveren er å anse som en erkjennelse.¹²¹ Det betyr at skyldneren kan trenere saken gjennom passivitet. Da kan fordringshaveren ikke ha en forventning om at kravet vil bli gjort opp, jf. vurderingstemaet skissert over. Fordringshaveren må i slike tilfeller selv sørge for å drive inn kravet sitt, eller avbryte foreldelsesfristen ved rettslige skritt.

¹¹⁷ Kjørven m.fl. (2011) s. 306. Nyere rettspraksis har også brukt denne problemstillingen. Se blant annet LG-2013-67936, LB-2013-146299.

¹¹⁸ Kjøenstad/Tjomsland (1983) s. 106-107.

¹¹⁹ Se Rt 1997 s.920, Kjøenstad /Tjomsland (1983) s. 106flg.

¹²⁰ Holmboe (1946) s. 146.

¹²¹ Røed (2010) s. 448.

Det er altså ikke tilstrekkelig at skyldneren er kjent med kravet og forholder seg passiv uten å bestride det.

Som hovedregel er det tilstrekkelig for å avbryte foreldelsesfristen, at skyldneren ber om betalingsutsettelse, jf. punkt 4.2.8 nedenfor. Dette forutsetter imidlertid at forespørselen knyttes til den aktuelle forpliktelsen. Det er ikke nødvendigvis tilstrekkelig at skyldneren ber om henstand dersom forespørselen er begrunnet i andre forhold, eller forespørsel ikke er begrunnet i det hele tatt.

Det er helt klart ikke tilstrekkelig dersom skyldneren ber om henstand for å se nærmere på kravet, dette kan sammenlignes med å bestride kravet. Her kan det vises til en Gulating lagmannsretts kjennelse av 3. mars 1998 hvor retten kom til at det ikke forelå en erkjennelse da skyldneren ba om henstand for å «ordne opp med sine kreditorer».¹²² Lagmannsretten viser i denne sammenheng til klarhetskravet som det også er vist til overfor, og uttaler at *«[f]ormuleringene i skrivene kan oppfattes på mange måter, men med den klarhet som loven krever, mener lagmannsretten at de ikke var klare nok til at kreditor kunne oppfatte dem slik at [skyldneren] erkjente betalingsplikt.»*

En annen interessant dom som illustrerer grensen for erkjennelse er den grunnleggende avgjørelsen i Rt 1999 s. 1755, som vist til over. Spørsmålet var hvorvidt det forelå en erkjennelse av en kjøperett etter eierseksjonsloven § 14. Det viste seg at partene ikke var klar over at fordringshaveren hadde en kjøpsrett, hvilket innebar at de ikke hadde reflektert over de juridiske problemstillingene som lå til grunn for tvisten. Da kunne det heller ikke foreligge en erkjennelse av overdragelsesforpliktelsen. Høyesterett uttalte følgende:

«[U]t fra dette var kontakten mellom Elgaas [fordringshaver] og Øyhovden [skyldnerens hjelper] overhodet ikke knyttet til spørsmålet om å erkjenne en plikt for Helgevold [skyldner] til å selge seksjonen; ingen av partene var klar over at Elgaas hadde en kjøpsrett. Jeg er enig med Lagmannsrettens flertall at det ikke kan sies å foreligge noen erkjennelse av kjøperetten i relasjon foreldelseslovens § 14.»

¹²² LG-1998-377.

Dommen illustrerer at det må være en viss *tilknytning* mellom den forpliktelsen som er omtvistet og den erkjennende handlingen. Dersom partene ikke er kjent med forpliktelsens eksistens på tidspunktet for den eventuelt erkjennende handlingen, vil ikke dette kravet til tilknytning være oppfylt. Selv om kunnskap om en fordring ikke er nok, jf. 4.2.1 over, synes kunnskap om fordringen å være en forutsetning for at det kan foreligge en fristavbrytende erkjennelse.

Heller ikke et løfte om betaling gis sammen med et *forbehold* eller en protest om at forpliktelsen er rettmessig, vil som hovedregel være en fristavbrytende erkjennelse.¹²³ Her kan det vises til Borgarting lagmannsretts dom av 14. oktober 2013 hvor sameiet hadde reist krav på utestående fellesutgifter fra en sameier. Det var spørsmål om dette kravet var foreldet. Sameiet hevdet at det forelå en aksept av kravet – en erkjennelse – selv om det ikke var enighet om kravets nøyaktige størrelse. Sameieren hadde derimot i den påståtte erkjennelsen uttrykkelig protestert på kravet. Lagmannsretten uttalte at:

«[e]tter omstendighetene kan det være tilstrekkelig at debitor erkjenner å skyldte et beløp. I saken her har imidlertid ikke Rødsten erkjent noen betalingsforpliktelse overhodet. At han har gitt uttrykk for det selvsagte; at han vil betale om det viser seg å være grunnlag for kravet og akseptert at sameielovens bestemmelser om kostnadsdeling kommer til anvendelse, innebærer ikke at den konkrete forpliktelse er helt eller delvis erkjent.»¹²⁴

Det skal likevel bemerkes at dette er et grensetilfelle. Dersom kravet er omstridt, men likevel akseptert så faller det i utgangspunktet innenfor. Imidlertid viser den overnevnte dommen at dersom skyldneren uttrykkelig har protestert og tatt forbehold så kan det ikke foreligge en erkjennelse. I slike tilfeller har fordringshaveren grunn til å foreta seg andre fristavbrytende skritt, og da foreligger det ikke fristavbrytende erkjennelse.

¹²³ Holmboe (1946) s. 144.

¹²⁴ LB-2013-91182. Se som illustrasjon på at en betinget erkjennelse kan være fristavbrytende – LB-2013-146299, jf. punkt 4.2.5 over.

Det samme gjelder som hovedregel *forhandlinger* om fordringens eksistens. Forarbeidene tar opp dette punktet spesielt, og nevner uttrykkelig at forhandlinger ikke skal gis fristavbrytende virkning.¹²⁵ Rettspraksis støtter også en slik oppfatning, jf. blant annet Rt. 1932 s.1137.

Kjørven mener at dette er strengt, og at listen for å konstatere fristavbrytende erkjennelse hvor partene er i forhandlinger må legges lavere enn forarbeidene og rettspraksis legger opp til.¹²⁶ Dette fordi fordringshaveren i en slik situasjon har mindre grunn til å foreta fristavbrytende skritt, mens skyldneren ikke kan innrette seg på at kravet ikke vil bli inndrevet.

Utgangspunktet er likevel klart; forhandlinger er ikke er å anse som en erkjennelse av fordringen. Det må foreligge særlige grunner som tilsier at en erkjennelse er fremkommet ved forhandlinger. Tanken er her at så lenge en forpliktelse er omstridt, så vil fordringshaveren ha rimelig grunn til å foreta seg andre fristavbrytende skritt for å sikre kravet sitt, for eksempel ved å ta ut forliksklage. Det vil være en lovgiveroppgave å endre rettstilstanden slik at forhandlinger om forpliktelsens eksistens er fristavbrytende.¹²⁷ En annen sak er at forholdet etter omstendighetene kan gi grunnlag for en utsettelse av foreldelsesfristen etter reglene i foreldelsesloven § 28.

4.2.8 Typetilfeller som oppfyller kravene til en fristavbrytende handling

Som nevnt over er lovens handlingsalternativer ikke uttømmende; også andre handlingsmåter enn «*løfte om betaling*» og «*ved å betale rente*» kan virke fristavbrytende, jf. ordlyden «*så som*».

Likestilt med lovens handlingsalternativ «*løfte om betaling*» er også *løfter om andre former for innfrielse eller oppfyllelse*.¹²⁸ Løfte om andre former for innfrielse eller oppfyllelse kan ved mangelskrav eksempelvis være løfte om naturalytelser slik som omlevering eller retting.

¹²⁵ Ot. prp. nr. 38 (1977-1978) s. 68.

¹²⁶ Kjørven m.fl. (2011) s. 310.

¹²⁷ Kjørven m.fl. (2011) s. 310.

¹²⁸ Hagstrøm (2003) s.754.

Videre skal en merke seg at *selv om kravet er omstridt* så kan det foreligge en erkjennelse. Det vil si at skyldneren vil ha avbrutt foreldelsesfristen ved løfte om betaling selv om han sammen med løfte uttrykker uenighet. Dette harmonerer også godt med den naturlige språklige forståelsen av ordlyden som viste at også aksept kan være en erkjennelse, jf. punkt 4.2.1 over. På den andre siden vil det imidlertid måtte stilles strenge krav til en erkjennelse i slike situasjoner. Skyldneren kan ikke anses å ha avgitt en erkjennelse av forpliktelsen dersom det var klart at slikt bare var gitt for å vise goodwill, eller ønske om å komme frem til en løsning i saken.¹²⁹

I relasjon til handlingsalternativet «å betale renter» så kan det være nærliggende å trekke den slutning at *betaling av avdrag* er likestilt. Det fremgår imidlertid av forarbeidene at det er overlatt til rettspraksis å avgjøre dette spørsmålet.¹³⁰

Hvorvidt betaling av avdrag kan regnes som en erkjennelse av rentefordringen, må avgjøres etter en tolkning av den enkelte avdragsbetalingen. Som hovedregel kan betaling av avdrag ikke likestilles med betaling av renter. Ved betaling av renter betaler man en prosentvis beregning av hovedstolen, og betalingen medfører dermed at forpliktelsens størrelse kan fastlegges. Betaling av avdrag har derimot ikke samme funksjon, og det kan for eksempel være uklart om skyldneren mener at det aktuelle beløpet han betaler er siste avdrag og lignende.¹³¹

Dersom skyldneren ber fordringshaveren om *betalingsutsettelse* – henstand – for kravet, så blir dette vanligvis tolkes som en erkjennelse fordi betaling forutsetter at man aksepterer kravet. Dette harmonerer godt med hensynet bak regelen som er nevnt i forarbeidene om at skyldneren nettopp bør gis anledning til å be om henstand.¹³² Det kan også vises til Rt. 1962 s. 464, hvor retten kom til at skyldneren, ved å be om betalingsutsettelse hadde erkjent en beløp som han var idømt tidligere. Etter Høyesteretts oppfatning var det ikke av betydning at han mente at denne dommen var uriktig og urettferdig. Ved å be om betalingsutsettelse av kravet som han var idømt så hadde han erkjent at det forelå en betalingsplikt som han

¹²⁹ Se LB-2013-146299.

¹³⁰ Ot. prp. nr. 38 (1977-1978) s. 68.

¹³¹ Røed (2010) s. 460.

¹³² Ot. prp. nr. 38 (1977-1978) s. 39.

måtte akseptere. Dommen illustrerer videre at det også er mulig å erkjenne et krav som er fastsatt ved dom.

Tilsvarende kan det her vises til Naustdal Fiskefarm-dommen, hvor Kjæremålsutvalget uttalte at foreldelsesfristen av et skattekrav var avbrutt ved at skyldneren hadde bedt om betalingsutsettelse for skattekravet, selv om de hadde bestridt ligningen og påklaget denne.¹³³ Retten skilte mellom betalingsplikten som fulgte av skattekravet, og ligningen som skyldneren hadde påklaget. Det var tilstrekkelig for avbrudd at skyldneren hadde akseptert at det forelå en betalingsforpliktelse etter skattekravet.

Videre er det et vilkår for fristavbrudd etter foreldelsesloven § 14 at dette kommuniseres fra skyldneren overfor fordringshaveren. Det er altså et krav om tilknytning mellom partene og forpliktelsen. Hva som menes med dette, og hvilke problemstillinger dette vilkåret reiser drøftes i det følgende punkt 4.3.

4.3 Erkjennelse fra «skyldneren overfor fordringshaveren»

4.3.1 Problemstillinger knyttet til vilkåret

Loven krever videre at erkjennelsen gis «*fra skyldneren overfor fordringshaveren*».¹³⁴

Det betyr etter en naturlig språklig forståelse at den som er forpliktet til å innfri et krav som hovedregel må avgi erkjennelsen til fordringshaveren – altså den som innehar kravet – for at det skal virke fristavbrytende. I dette ligger det et krav om tilknytning mellom erkjennelsen og partene.¹³⁵ Den (eventuelt) fristavbrytende handlemåten må altså i utgangspunktet utøves av skyldneren.

I de fleste praktiske tilfeller så er det en enkel sak å fastslå at dette vilkåret er oppfylt. For eksempel hvor skyldneren forteller fordringshaveren at han skal foreta en omlevering.

¹³³ Rt 1997 s. 920.

¹³⁴ Fel. § 14.

¹³⁵ Kjørven m.fl. (2011) s. 321.

På den andre siden kan man også tenke seg tilfeller hvor man ikke like lett kan slå fast at erkjennelsen er gitt fra «skyldneren overfor fordringshaveren». Flere problemstillinger kan da oppstå.

For det første så kan det oppstå et tvilstilfelle hvis erkjennelsen gis fra noen andre enn skyldneren til fordringshaveren, eller motsatt, fra skyldneren til noen andre enn fordringshaveren. Problemstillingen er da i hvilken utstrekning det er mulig for tredjepart å avbryte foreldelsesfristen, og i hvilken utstrekning erkjennelse til tredjepart har virkning også for fordringshaver (punkt 4.3.2 og 4.3.3).

Dersom et krav har flere skyldnere slik at det foreligger samskyld, oppstår det et spørsmål om en erkjennelse fra en av skyldnerne er fristavbrytende for hele kravet (punkt 4.3.4).

4.3.2 Hvem identifiseres med «skyldneren»?

Skyldneren er den som er forpliktet i henhold til et krav. I kontraktsforhold blir skyldneren ofte omtalt som debitor eller realdebitor.

Ordlyden isolert sett åpner ikke for at andre enn skyldneren kan avgi en erkjennelse. I forarbeidene heter det allikevel at erkjennelse også unntaksvis kan gis fra en som kan forplikte ham.¹³⁶

At erkjennelsen i så fall må gis fra noen som kan forplikte skyldneren innebærer at det ikke fristavbrytende at en utenforstående tredjemann erkjenner kravet overfor fordringshaveren.¹³⁷

Spørsmålet er da hvilke krav som stilles til tilknytningen mellom skyldneren og en tredjemann.

For at en erkjennende handling fra en tredjemann skal kunne ha fristavbrytende virkning for kontraktspartene så forutsettes det at det foreligger en særlig tilknytning. Dette kan for eksempel hjemles i alminnelige avtalerettslige regler, herunder representasjonsforhold og full-

¹³⁶ Ot.prp. nr.38 (1977-1978) s. 68.

¹³⁷ Kjørven m.fl. (2011) s. 321.

maksregler.¹³⁸ Det kan også foreligge representasjonshjemler etter eksempelvis selskapsrettslige regler.¹³⁹

Et tilfelle hvor det foreligger legitimasjon kan være hvor tredjemann opptre som skyldnerens *kontraktsmedhjelper*. Kontraktsmedhjelperansvaret følger av alminnelige kontraktsrettslige regler.¹⁴⁰ Ved mangelskrav kan det for eksempel være fristavbrytende dersom en entreprenør sin underentreprenør erkjenner overfor fordringshaveren at det foreligger en feil ved det utførte arbeidet.

Fra rettspraksis kan det vises til Rt 1999 s. 1755. Saken gjaldt som nevnt spørsmål om en kjøpsrett etter eierseksjonsloven var foreldet. Det ble forgjeves anført at foreldelsesfristen var avbrutt ved erkjennelse fra gårdsbestyrer på vegne av gårdeier. Rett nok tok verken lagmannsretten eller Høyesterett stilling til hvorvidt gårdsbestyreren hadde fullmakt til å avgi bindende erkjennelse på vegne av gårdeieren, idet begge instanser kom til at gårdsbestyrerens handlemåte uansett ikke kunne anses som en fristavbrytende erkjennelse. Dommen er likevel illustrerende for problemstillingen.

Videre kan det vises til Hålogaland lagmannsretts kjennelse av 23. september 2014, hvor retten kom til at det forelå en erkjennelse fra skyldneren ved hans advokat. Advokaten hadde erkjent kravet ved brev til fordringshaveren. I brevet fremkom det ikke eksplisitt at han representerte skyldneren, men det var opplyst at han var «*kontaktet av [skyldneren]*». Retten fant det således tilstrekkelig påvist at det forelå et fullmaktsforhold.¹⁴¹

Fra denne dommen kan man slutte at en som kan binde avtalerettslig på vegne av en annen, han kan også avgi en fristavbrytende erkjennelse på dennes vegne. Dette kan sies å følge av en «fra det mer til det mindre»-betraktning.

Det er naturligvis en forutsetning at fullmektigen holder seg innenfor rammene av fullmakten, se eksempelvis avtaleloven § 11. Det kan her vises til Rt 2006 s.781. Høyesteretts kjære-

¹³⁸ Jf. for eksempel avtalelovens regler om fullmakt §§ 10-27.

¹³⁹ Kjørven m.fl. (2011) s. 321.

¹⁴⁰ Det kan blant annet vises til Rt. 1986 s. 1386 Block Watne på s. 1393 og Rt 2001 s. 369 Takstmanndommen som stadfester slikt ansvar.

¹⁴¹ LH-2014-104266.

målsutvalg kom i denne saken til at lagmannsretten feilaktig hadde lagt til grunn at megler hadde kompetanse til å avgi en fristavbrytende erklæring overfor fordringshaveren. Kjæremålsutvalget viste til eiendomsmeglerloven § 3-5 som fastsetter at megleren ikke kan binde oppdragsgiveren overfor tredjemann «uten særskilt fullmakt». Slik fullmakt forelå ikke for den forpliktelsen som erkjennelsen gjaldt.

Videre kan det vises til Gulating lagmannsretts dom av 9. september 2011.¹⁴² Saken gjaldt mangelskrav og spørsmålet var blant annet om ankemotpartens advokat, på vegne av selskapet hadde erkjent ansvar. Ankemotparten hevdet selv at advokaten ikke hadde fullmakt til å forplikte selskapet. Lagmannsretten kom til at advokaten hadde avgitt en fristavbrytende erkjennelse på vegne av selskapet for en del av kravet. I vurderingen ble det blant annet vektlagt at advokaten hadde representert selskapet i korrespondansen mellom partene og at hun hadde signert for selskapet. Lagmannsretten uttalte at:

«[l]agmannsretten finner etter dette at det er overveiende sannsynlig at en det lå innenfor hennes fullmakt å pådra selskapet forpliktelser i dette omfang. I motsatt fall må det forventes at selskapets daglige leder ville ha grepet inn og tilkjennegitt overfor advokat Aune at Brown ikke hadde fullmakt til å håndtere disse spørsmålene.»

Dommen illustrerer at en erkjennelse som gis fra en tredjepart, må tolkes i lys av fullmaktens rammer. Dette harmonerer også godt med kravet om at erkjennelsen må være gyldig avtalerettslig, jf. punkt 4.3.2 over.¹⁴³

Med hensyn til oppgavens hovedproblemstilling kan en slutte fra dette punkt 4.3.2 at det som utgangspunkt kun er «skyldneren» sine egne handlinger som kan virke fristavbrytende, med mindre en tredjemann kan vise til et særlig forhold som gjør at han kan opptre fristavbrytende på vegne av skyldneren.

4.3.3 Hvem identifiseres med «fordringshaveren»?

¹⁴² LG-2011-70005.

¹⁴³ Hagstrøm (2003) s. 754.

Fordringshaveren er den som har krav på en ytelse; den som innehar et krav. I kontraktsforhold blir fordringshaveren gjerne omtalt som kreditor eller realkreditor.

På samme måte som for skyldneren så åpner ordlyden isolert sett heller ikke for at andre enn fordringshaveren selv kan motta en erkjennelse. Med hensyn til oppgavens hovedproblemstilling er utgangspunktet det samme som for skyldneren; den (eventuelt) fristavbrytende handlemåten må altså i utgangspunktet utøves overfor fordringshaveren. Likevel fremgår det av forarbeidene at erkjennelse fristavbrytende kan avgis til en som representerer denne.¹⁴⁴

For øvrig vises det her til drøftelsen overfor i punkt 4.3.2 om identifikasjon på skyldnersiden om de særlige hjemmelsgrunnlagene for slik identifikasjon.

Av rettspraksis så kan det vises til Borgarting lagmannsretts dom av 14. oktober 2013, hvor et sameie hevdet å ha et krav mot en sameier på utestående fellesutgifter. Det var på det rene at fristavbrytende erkjennelse kunne gis overfor sameiets forretningsfører og daværende styreleder.¹⁴⁵ Sameierens handlemåte var imidlertid ikke å anse som en erkjennelse, slik vist til over.

Til slutt skal det bemerkes at det her gjelder et unntak ved bankinnskudd, jf. foreldelsesloven § 4.¹⁴⁶ Etter § 4 andre ledd så avbrytes foreldelsesfristen her ved at «*fordringshaveren melder seg for institusjonen eller kontoen disponeres over ved uttak eller ved at midler setter inn på kontoen.*» Jeg nøyer meg her med å vise til denne bestemmelsen, da dette faller på siden av oppgaven, jf. avgrensningen i punkt 2.

4.3.4 Hvordan avbryte foreldelsesfristen ved samskyld?

Dersom et mangelskrav har flere skyldnere slik at det foreligger samskyld, så er spørsmålet om en erkjennelse fra en av skyldnerne er fristavbrytende for alle skyldnerne.

Ved husleiekontrakter er ofte leietakerne solidarisk ansvarlige for forpliktelsene i leiekontrakten. Dersom det har oppstått skade på husrommet, og disse er erkjent av den ene leietakeren,

¹⁴⁴ Ot.prp. nr. 38 (1977-1978) s. 68.

¹⁴⁵ LB-2013-091182.

¹⁴⁶ Holmboe (1946) s. 146.

så er spørsmålet om dette også avbryter foreldelsesfristen for utleierens rett til å kreve skadene dekket fra medleietakeren.

Hovedregelen ved samskyld er at skyldnerne er solidarisk ansvarlige.¹⁴⁷ Dette illustreres gjerne i lovgivningen med uttrykket «*en for alle, alle for en*».¹⁴⁸ Denne ansvarsformen innebærer at kreditor kan velge hvem av skyldnerne han vil drive inn kravet sitt fra, uavhengig av den interne ansvarsfordelingen mellom skyldnerne.

For foreldelsesfristen av mangelskravet, så kunne dette umiddelbart tilsi at en erkjennelse fra en av skyldnerne ville være fristavbrytende for hele kravet.

Likevel vil en slik løsning være i strid med hovedregelen om foreldelsens virkning ved samskyld i foreldelsesloven § 25 nr. 1. Her heter det «*[a]t foreldelse er inntrådt overfor en av skyldnerne, er uten innflytelse på fordringshaverens krav mot de andre*». I tråd med dette prinsippet benektes også en slik løsning i teori.¹⁴⁹ Holmboe skriver også at i tilfeller hvor det er flere debitorer så må erkjennelse avgis fra hver enkelt.¹⁵⁰

På bakgrunn av dette må konklusjonen bli at en erkjennelse fra en av skyldnerne kun kan være fristavbrytende for den som avgir erkjennelsen. Det betyr at fordringshaverens rett til å rette krav mot en medskylder kan være foreldet, selv om det fremdeles er i behold mot den andre.

Det samme gjelder hvor skyldneren er representert av noen etter reglene som det er redegjort for overfor. Representantens erkjennelse vil bare omfatte den gjelden som faller inn under hans grenser å erkjenne, og kun for den personen som har representerer.¹⁵¹

4.3.5 På hvilket tidspunkt anses erkjennelsen gitt «*overfor*» fordringshaveren

¹⁴⁷ Hagstrøm (2003) s. 103-104.

¹⁴⁸ Jf. for eksempel gjeldsbrevlova §2.

¹⁴⁹ Røed (2010) s. 438-439, jf. foreldelsesloven § 25 nr.1.

¹⁵⁰ Holmboe (1946) s. 134.

¹⁵¹ Holmboe (1946) s. 134.

Når en sak er oppe i retten og det foreligger tvil om kravet er foreldet, er dette gjerne fordi det først ble tatt ut stevning da foreldelsestidspunktet nærmet seg. Da oppstår det et grensetilfelle hvor det er avgjørende å finne ut hvilket nøyaktig tidspunkt fristavbrytende skritt foretatt. Ved erkjennelse blir fristavbrytende skritt foretatt idet erkjennelsen gis «overfor» skyldneren. Spørsmålet er *på hvilket tidspunkt* en erkjennelse anses som overgitt; på hvilket tidspunkt har skyldnerens handlemåte virket fristavbrytende?

Det kan her bemerkes at det er fordringshaveren som har bevisbyrden for at fristavbrytende skritt er foretatt i tide.¹⁵² En erkjennelse er naturligvis bare fristavbrytende idet den gis før kravet er foreldet.¹⁵³ Det må med andre ord fremlegges dokumentasjon på at slike handlinger ble foretatt før fristen var utløpt.

Foreldelse har en inngripende virkning for fordringshaveren – han mister sin rett til kravet. Når det er tvist for domstolene om foreldelse av krav er det derfor viktig at han kan dokumentere nøyaktig når fristavbrudd er skjedd.

Dersom fordringshaveren mottar en erkjennelse fra fordringshaveren, så er spørsmålet hvilket tidspunkt nøyaktig en slik erkjennelse gis fristavbrytende virkning slik at den binder skyldneren til erkjennelsen.

Foreldelsesloven § 29 tredje ledd har regler for når fristavbrytende skritt ved skrift får virkning. Bestemmelsen sier at:

«Rettidig avbrudd er skjedd når det nødvendige skrift er kommet fram til vedkommende myndighet eller person, eller når det her i riket er postlagt til vedkommende før fristen er ute.»

Bestemmelsen har i midlertid i teori blitt tolkes slik at den kun regulerer fristavbrudd fra fordringshaverens side, altså ved rettslige skritt.¹⁵⁴ Følgelig legges det til grunn at bestemmelsen ikke regulerer tidspunktet for når en erkjennelse anses som mottatt.

¹⁵² Røed (2010) s. 731.

¹⁵³ Røed (2010) s. 447.

¹⁵⁴ Røed (2010) s. 731 og Kjørstad/Tjomsland (1983) s. 105.

Spørsmålet er derfor om fristberegningen kan forankres i alminnelige avtalerettslige regler om løfter.

Erkjennelse har flere likhetstrekk med avtalerettslige løfter.¹⁵⁵ Løfter binder som hovedregel avsenderen idet det er kommet til mottakerens kunnskap.¹⁵⁶ Før dette tidspunktet er det ikke grunn til å feste forventninger til løftets innhold. Overført på fristavbrytelse, kan man si at før erkjennelsen er oppfattet av fordringshaveren, så har han ingen grunn til å tro at kravet vil bli oppfylt. Med andre ord er det først når erkjennelse kommer til hans kunnskap at han ikke lenger har noen oppfordring til å foreta andre fristavbrytende skritt. Dette taler for at reglene om løfter også kommer til anvendelse på erkjennelse.

Som nevnt tidligere så må erkjennelsen oppfylle kravene til en gyldig disposisjon. Det er derfor grunn til å tro at man også kan legge til grunn at virkningen av erkjennelse også kan følge avtalerettslige regler.

Det legges etter dette til grunn at en direkte erkjennelse virker fristavbrytende idet den er kommet til fordringshaverens kunnskap. Dette samsvarer også med vurderingsnormen oppstilt i punkt 4.2.6 ovenfor, nemlig om skyldnerens handlemåte gir fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt.

Erkjennelse avbrytes også ved skyldnerens *handlemåte*. Følgelig er det også et spørsmål om når foreldelsesfristen avbrytes ved indirekte erkjennelse. Mer presist er dette et spørsmål om skyldnerens handlemåte skal anses fristavbrytende når partene selv oppfatter handling som fristavbrytende, rent subjektiv eller når handlingen objektiv sett anses som fristavbrytende.¹⁵⁷

Dette er et praktisk spørsmål. Vurderingsnormen som ofte legges til grunn i rettspraksis er som nevnt over «*hvordan skyldnerens opptreden med rimelighet kan oppfattes av fordringshaveren*».¹⁵⁸

¹⁵⁵ Kjørven m.fl. (2011) s. 392.

¹⁵⁶ Kjørven m.fl. (2011) s. 393.

¹⁵⁷ Kjørven m.fl. (2011)s. 307.

¹⁵⁸ Jf. Rt 1999 s. 1755.

Ordrbruken i denne vurderingen taler for at erkjennelsen skal virke fristavbrytende når den oppfattes slik at fordringshaveren, det vil si fra det tidspunktet fordringshaveren rent subjektivt oppfatter at det foreligger en erkjennelse av forpliktelsen. En slik oppfatning har også støtte i teori.¹⁵⁹

Likevel, så kan det virke uheldig dersom fordringshaveren subjektivt sett ikke har oppfattet at det foreligger en erkjennelse, mens det rent objektivt sett gjør det.¹⁶⁰ Kjørven mener at skyldnerens handlemåte som hovedregel må vurderes objektivt sett.¹⁶¹ Dette harmonerer også godt med hensynet til foreldelsesreglenes objektive karakter. Vurderingsnormen «*om skyldnerens opptreden gir fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt*» synes også å gi føringer på en objektiv vurdering.¹⁶²

For de fleste praktiske formål så vil nok retten ved avgjørelsen av handlemåten legge hovedvekt på hvordan handlingen objektivt sett kunne oppfattes, også supplere med subjektive momenter. Det vises her til Eidsivating lagmannsretts kjennelse av 29. oktober 1999.¹⁶³

Erkjennende handlinger virker fristavbrytende «*overfor*» fordringshaveren når fordringshaveren objektivt sett kunne oppfatte handlingen slik. Det vil være opp til retten å avgjøre i tvilstilfellene når dette tidspunktet nøyaktig er.

Dette punktet har vist at det må foreligge tilknytning mellom partene som avgir og mottar en erkjennelse. Videre så har drøftelsen vist at denne tilknytningen også har en side mot tidspunktet for erkjennelsen.

4.4 Helhetsvurderingen ved mangelskrav

Som drøftelsen i dette punkt 4 har vist legger foreldelsesloven § 14s hovedvilkår om «*erkjenne[lse]*» opp til en helhetsvurdering, der det må vurderes om skyldnerens handlemåte gir

¹⁵⁹ Røed (2010) s. 452.

¹⁶⁰ Kjørven m.fl. (2011) s. 307.

¹⁶¹ Kjørven m.fl. (2011) s. 307.

¹⁶² Kjørven m.fl. (2011) s. 307.

¹⁶³ LE-1999-634.

fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt. Det må foretas en samlet vurdering ut fra alle relevante forhold. Det er altså dette som er vurderingsnormen for oppgavens hovedproblemstilling om hvilke krav som stilles til en handlemåte for at den skal virke fristavbrytende.

Hvilke momenter som skal vektlegges i denne helhetsvurderingen kan ikke angis uttømmende. Dette punkt 4 har likevel vist at for eksempel forhandlinger, fordringshaverens påkrav og ren passivitet som hovedregel ikke er tilstrekkelig til å avbryte foreldelsesfristen, mens løfte om betaling, betaling av renter, og forespørsel om betalingsutsettelse vil avbryte fristen.

Felles for handlingene som avbryter foreldelsesfristen er at de innebærer en innrømmelse av forpliktelsens eksistens.

Dette punkt 4 har også illustrert hvordan vurderingen ikke utelukkende kan basere seg på hvordan fordringshaveren selv har oppfattet handlingen, noe som er i tråd med utgangspunktet om at vurderingen i stor grad er objektiv.

Dette er således retningslinjene som legges til grunn ved vurderingen av skyldnerens handlemåte. Disse vil bli anvendt i vurderingen av de typiske problemstillingene som reiser seg ved spørsmål om erkjennelse av mangelskrav i punkt 5.

I det følgende, punkt 5, forutsettes det at skyldneren «*uttrykkelig eller ved sin handlemåte*» har opptrådt på en slik måte «*overfor*» fordringshaveren at fordringshaveren hevder det foreligger en fristavbrytende erkjennelse. Det legges således til grunn at minimumskravene – som det er redegjort for ovenfor – er oppfylt.

5 Erkjennelse av mangelskrav

5.1 Hvilke problemer gjør seg særlig gjeldene ved erkjennelse av mangelskrav

Ved et kontraktsbrudd kan fordringshaveren ha flere krav mot skyldneren, og ikke sjeldent oppstår det uenigheter mellom partene om kravenes rettmessighet. Praktiske tilfeller er der kontraktsbruddet først synliggjøres en tid etter det er skjedd (som ved skjulte feil og mangler),

eller at saken trekker ut ved forhandlinger. I slike tilfeller vil spørsmål om foreldelse ofte oppstå. Kommer saken opp for domstolene, så vil fordringshaveren måtte føre bevis for at kravene fremdeles er i behold – erkjent – av skyldneren. Et viktig spørsmål som retten må ta stilling til er; hvilke mangelskrav er erkjent i erkjennelsen?

Har skyldneren erkjent ansvar for mangelen som sådan, eller har han bare delvis erkjent ansvar? Videre dersom skyldneren har erkjent ansvar for et mangelskrav, har han da erkjent ansvar for hele skaden og andre mangelskrav, eller kun for det mangelskravet? Som en ser, kan det oppstå en rekke spørsmål.

Det er særlig tre spørsmål i tilknytning til erkjennelse av mangelskrav jeg vil ta for meg. Først vil jeg ta for meg spørsmål som relaterer seg til omfanget av skyldnerens erkjennelse; nærmere bestemt om erkjennelsen av et mangelskrav dekker følgeskader av mangelen (punkt 5.2.2)? Jeg vil også drøfte problemstillingen om et mislykket utbedringsforsøk av en mangel kan anses som en erkjennelse for øvrige mangelskrav (punkt 5.2.3). Endelig vil jeg ta for meg problemstillingen om et løfte om utbedring av en mangel kan anses som en erkjennelse for øvrige mangelskrav, i tilfeller der skyldneren ikke holder sitt utbedringsløfte (punkt 5.3).

Forutsetningen for at svaret på de overnevnte spørsmålene er ja, er at det kan påvises en viss *tilknytning* mellom erkjennelsen og forpliktelsen.¹⁶⁴ Jeg vil i det følgende se nærmere på hvilke krav som stilles til denne tilknytningen.

5.2 Hvilket skadeomfang har skyldneren erkjent?

5.2.1 Nærmere om problemstillingen

I praksis oppstår det ofte mangelskrav ved kjøp og salg av fast eiendom. Som et eksempel kan vi se for oss et tilfelle der det er påvist feil ved membranen på et bad en tid etter overtakelse. Kjøper reklamerer til selger, som da påtar seg ansvaret med å utbedre denne skaden. En slik ansvarserklæring vil i de aller fleste tilfeller anses som en erkjennelse av fordringshaveren sitt utbedringskrav.¹⁶⁵

¹⁶⁴ Kjørven m.fl. (2011) s. 312.

¹⁶⁵ Jf. for eksempel Rt. 2013 s. 965 premiss 56.

Likevel kan det fra dette utgangspunktet tenkes to tvilstilfeller. For det første oppstår det et problem dersom det ved utbedringen viser seg at konstruksjonsfeilen på membranen også har ført til for eksempel fuktskader. Spørsmålet er da om foreldelsesfristen er avbrutt også for mangelskravene ved den nye feilen (punkt 5.2.2). Videre oppstår det også et problem dersom utbedringen av membranen var mislykket. Spørsmålet er da om utbedringsforsøket virker fristavbrytende for øvrige mangelskrav (punkt 5.2.3).

5.2.2 Dekker erkjennelsen en direkte følgeskade av mangelen?

For å fortsette på eksempelet ovenfor, så tenker vi oss at det ved utbedringen av membranen viser seg at det også foreligger fuktskader på badet som en direkte følge av feilen på membranen. Spørsmålet er da om selgerens erkjennelse dekker det mangelfulle forholdet mer generelt; omfatter erkjennelsen om mangelen på membranen også følgeskaden fuktskader? Dette er et spørsmål om erkjennelsens rekkevidde med hensyn til *skadeomfang*.¹⁶⁶

Utgangspunktet er at en erkjennelse må tolkes på bakgrunn av det foreliggende kravet. Dette følger uttrykkelig av ordlyden i § 14 «*Foreldelse avbrytes når skyldneren ... erkjenner **forpliktelsen**.*»¹⁶⁷

Dersom man tolker ordlyden i bestemmelsen isolert sett, så tilsier en naturlig språklig forståelse at erkjennelsen må rette seg mot den aktuelle forpliktelsen. Det vil si at man ikke uten videre kan innfortolke et større skadeomfang enn det som var grunnlaget for erkjennelsen.¹⁶⁸ En slik oppfatning har også støtte i reelle hensyn, herunder skyldnerens mulighet til å komme med innsigelser til den nye forpliktelsen som har oppstått. Dette taler klart mot at en fristavbrytende erkjennelse av et utbedringskrav også omfatter ansvar for følgeskaden.

Fra rettspraksis kan det vises til Rt. 2007 s. 1236, hvor Høyesterett tok stilling til et lignende tilfelle. Saken gjaldt mangler ved en buss, og spørsmålet var om kjøpers erstatningskrav var foreldet. Kjøperen hadde reklamert over en defekt vifte i bussen og selger hadde påtatt seg ansvaret med å reparere denne viften. På verkstedet så ble det fjernet en sikring til den defekte

¹⁶⁶ Sml. Røed (2010) s. 454.

¹⁶⁷ Egen utheving.

¹⁶⁸ Røed (2010) s. 454.

viften, før bussen ble levert tilbake til kjøperen i påvente av ny vifte. Kort tid etter denne undersøkelsen, så oppsto det en ny feil ved bussen. Mekanikeren som da utbedret feil nummer to oppdaget tilfeldigvis at sikringen til viften var fjernet. Han var ikke kjent med viftens defekt og satte derfor inn en ny sikring. Dette førte til at viften ble satt i funksjon, som da ledet til en brann i bussen.

Spørsmålet var om erstatningsansvaret for den nye feilen – som oppsto idet mekanikeren satte inn en ny vifte – også var avbrutt da verkstedet første gang påtok seg ansvar for den defekte viften. Til dette uttalte Høyesterett følgende:

«En eventuell erkjennelse av ansvar vil likevel ikke omfatte den mangel som forårsaket brannen, og som partene jo på dette tidspunkt var uvitende om. En slik mulig erkjennelse vil derfor ikke ha noen innvirkning på det spørsmål om foreldelse som er reist i vår sak.»¹⁶⁹

Høyesterett skilte altså klart mellom den skaden som verkstedet har påtatt seg ansvar for første gang og den følgeskaden som oppsto da mekanikeren aktiverte den defekte viften. Det blir understreket at førstnevnte ansvar ikke kan strekkes så langt at det også omfatter en skade som partene *på tidspunktet for erkjennelsen ikke var kjent med*. Dommen styrker således utgangspunktet; en erkjennelse må tolkes på bakgrunn av det kravet som foreligger og er synlig på tidspunktet for erkjennelsen.

Dersom rekkevidden av erkjennelsen likevel skal tolkes utvidende slik at den også omfatter følgeskader, så vil dette være et unntak fra hovedregelen. Spørsmålet er om skyldneren ved erkjennelsen av utbedringsansvaret har gitt fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre rettslige skritt for å sikre sine mangelskrav ved følgeskaden, jf. vurderingstemaet skissert i punkt 4 over. Dette er et spørsmål om tilknytning mellom erkjennelsen og følgeskaden.

Momenter som kan tale for å tolke erkjennelsen utvidende kan være om fuktskaden var *synlig*, og ikke bare tilstede på tidspunktet da konstruksjonsfeilen ble avdekket.¹⁷⁰ Det kan videre tenkes at skyldneren har påtatt seg et mer generelt ansvar for å reparere badet underveis i ut-

¹⁶⁹ Rt. 2007 s. 1236 premiss 45.

¹⁷⁰ Motsatt av tilfellet i Rt. 2007 s. 1236.

bedringen, slik at fordringshaveren er av den oppfattelsen at hans interesser vil bli ivaretatt. Kommer retten likevel til at erkjennelsen ikke omfatter fuktskaden, så kan det harmonere dårlig med vurderingsnormen skissert i punkt 4 ovenfor og hensynet til fordringshaverens innretelse.

I forlengelse av dette så kan det vektlegges om forholdet er *omtvistet* eller ikke. Dersom det hele tiden har vært klart for partene at selger har levert et mangelfullt arbeid generelt sett, så kan dette tale for å la selgeren ta det fulle ansvaret for skadene. Uaktsom og illojal opptreden fører ikke til at skyldneren mister retten til å gjøre gjeldende foreldelsesinnsigelser, men det kan likevel være et moment som tilsier at skyldneren her bør stå ved sitt ansvar.¹⁷¹

Røed mener at denne vurderingen kan sammenlignes med identifikasjonstesten som foretas ved spørsmål om hva som utgjør ett og samme krav når skyldneren har tatt ut rettslige skritt.¹⁷² Jeg syns at denne tilnærmingen er treffende. Et moment som her tillegges særlig vekt er om rettsfølgene som gjøres gjeldene er kvalitativt like.¹⁷³

Til illustrasjon for dette unntaket kan det vises til Agder lagmannsretts dom av 17. februar 2014.¹⁷⁴ Saken gjaldt krav om erstatning for mangler ved et utført byggearbeid. Arbeidet omfattet ombygging av en toppetasje, herunder også oppføring av en leilighet i toppetasjen. Etter overtakelse så ble det påvist vannlekkasje i leiligheten. Utbedringsforsøkene fra entreprenøren var ikke vellykket, og det ble derfor rettet et krav om erstatning for dekning av kostander til utbedring, som ble delvis betalt av entreprenøren.

Da videre utbedringsforsøk fremdeles ikke var vellykket, engasjerte ankende part en tredjepart til å utrede hva som var den faktiske årsaken til lekkasjen og til å beregne kostnadene til utbedringen. Det ble da påvist at lekkasjen skyldtes kondensvann fra en stålbjelke som ikke var tilstrekkelig isolert. Et loft var lukket og ikke tilgjengelig for inspeksjon. Manglende isolasjon førte til at det oppstod en kuldebro. For lagmannsretten ble det anført at erkjennelsen av lekkasjen – som entreprenøren trodde skyldtes feil ved konstruksjonen – ikke kunne begren-

¹⁷¹ Se LG-2003-4850 hvor slikt moment ble vektlagt i vurderingen av om erkjennelsen skulle tolkes utvidende.

¹⁷² Røed (2010) s. 456.

¹⁷³ Røed (2010) s. 483.

¹⁷⁴ LA-2013-135806.

ses til å gjelde følgene av dette, da det viste seg at lekkasjen skyldes kondens som følge av konstruksjonsfeil. Entreprenøren på sin side, viste til Rt. 2007 s. 1236, og hevdet at erkjennelsen måtte sies i lys av de opplysninger som forelå om skadeårsaken på tidspunktet for erkjennelsen.

Lagmannsretten kom til et annet resultat enn Høyesterett i 2007. Til spørsmålet om tilknytning mellom erkjennelsen og utgiftene uttalte retten:

«Den virkelige årsaken til lekkasjene ble oppdaget av ingeniør Sletten under hans besiktigelse i september 2009, og er beskrevet i hans rapport 23. oktober samme år. Lagmannsretten finner likevel ikke, etter en vurdering av det som var situasjonen da Eidsvold avga sin erklæring, at han kan høres med at hans tilsagn er begrenset til å omfatte det han da trodde var sannsynlig årsak. At årsaken var en annen type konstruksjonsfeil, og som ikke gjorde det nødvendig å skifte taket, var også innenfor rammen av hans mangelsansvar. Da foreldelsesfristen på tre år regnet fra overlevering utløp 10. november 2007, forelå det en uavklart situasjon hvor Eidsvold ikke hadde grunn til å tro at lekkasjeproblemene var løst.»

Dommen illustrerer at det er mulig å tolke en erkjennelse av ansvar for en mangel utvidende til også å gjelde erstatningsansvar for et større beløp som er påløpt som følge av en følgesfeil, dersom erkjennelsen i lys av omstendighetene ikke gav fordringshaveren rimelig grunn til å foreta andre fristavbrytende skritt. Et annet viktig poeng som retten påpeker er at fordringshaveren etter forholdene vil kunne påberope seg tilleggsfrister etter foreldelsesloven § 10, dersom man kommer til at erkjennelsen ikke omfatter følgeskaden.

At en erkjennelse omfatter en direkte følgeskade hvor skyldneren har avgitt en generell ansvarserklæring eller en garanti for et forhold må være helt klart. I slike tilfeller så har fordringshaveren ingen grunn til å gå til rettslige skritt. Skyldneren har avgitt en erklæring som dekker hele forholdet, og denne erklæringen kan da etter forholdene gi kravet et nytt og selvstendig grunnlag, noe som utvilsomt innebærer en erkjennelse.¹⁷⁵

¹⁷⁵ Se punkt 4.2.5.

Drøftelsen her viser at det må stilles strenge krav til den erkjennende handlingen dersom den også skal omfatte en direkte følgeskade. Det må påvises en nær tilknytning mellom erkjennelsen og følgeskaden. Skyldnerens erkjennelse kan ikke trekkes videre enn det foreliggende mangelskravet, dersom det ikke var tydelig at han hadde påtatt seg det fulle ansvaret. I så tilfelle så burde fordringshaveren tatt rettslige skritt for å avbryte foreldelsesfristen.

Hovedregelen må følgelig være at en erkjennelse ikke dekker direkte følgeskader av den opprinnelige skaden, med mindre særlige grunner tilsier at mer generelt ansvar er erkjent. Det er først når slike særlige grunner foreligger, at fordringshaveren har rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt.¹⁷⁶

5.2.3 Dekker erkjennelsen øvrige mangelskrav dersom et utbedringsforsøk er mislykket?

Videre er problemstillingen om et mislykket utbedringsforsøk av en mangel kan anses som en erkjennelse for øvrige mangelskrav.

Problemstillingen skiller seg fra punktet ovenfor ved at mangelen her fremdeles foreligger. Det mislykkede rettingsforsøket kan ha medført at omfang og arten av skaden har endret seg. Forholdet som lå til grunn for reparasjonsarbeidet er imidlertid det samme som da erkjennelsen ble gitt. Spørsmålet er om utbedringsarbeidet utgjør en handling fra skyldnerens side som tilsier at han påtar seg ansvar for mangelen som sådan, slik at fordringshaveren ikke har rimelig grunn til å foreta andre fristavbrytende skritt for andre mangelskrav etter utbedringsforsøket.

Det nevnes først at dersom skyldneren har tatt forbehold om at han ikke har ansvar for mangelen tross at han utbedrer skaden, så kan neppe en faktisk utbedring være fristavbrytende for andre krav.¹⁷⁷ Fordringshaveren har i en slik situasjon en rimelig grunn til å ta andre rettslige skritt mot skyldneren for å sikre andre krav, fordi han er eller burde være klar over denne ansvarsbegrensningen.

¹⁷⁶ Se punkt 4.2.6.

¹⁷⁷ Det kan her vises til LF-2002-669, LB-2013-146299.

En uforbeholden erkjennelse i form av en utbedring virker derimot, etter forholdene, fristavbrytende for den mangelen som utbedringsarbeider skal dekke.¹⁷⁸ Dette kan sammenlignes med tilfellet ved faktisk betaling av et pengekrav fordi skyldneren ved å forsøke å utbedre feilen i utgangspunktet erkjenner ansvar for mangelens eksistens.¹⁷⁹

Når utbedringen er mislykket retter gjerne fordringshaveren andre mangelskrav mot skyldneren, slik som krav om erstatning og prisavslag. Hvorvidt erkjennelse av et ansvar også er fristavbrytende for andre krav beror på en helhetsvurdering av erkjennelsen og omstendighetene for øvrig.¹⁸⁰

Det foreligger lite rettspraksis på dette området. Det viser seg at spørsmålet først blir knyttet opp til spørsmål om utbedringsforsøket har utløst et nytt mislighold, jf. Rt. 2006 s. 1705, eller om regelen om tilleggsfrist etter § 10 får anvendelse, jf. Rt. 2013 s. 865.

Ved spørsmål om det mislykkete utbedringsforsøket har utløst et nytt mislighold, må man trolig skille mellom de subsidiære mangelskravene som er reist. For eksempel kan det være enklere å komme til at det løper en ny foreldelsesfrist for et erstatningskrav, enn et krav om prisavslag – i hvert fall for erstatningskrav som følger av økonomiske tap som det ikke er mulig å konstatere ved levering.¹⁸¹ Tankegangen er da at erstatningskravet oppstår idet den mislykkede reparasjonen kan konstateres. Derimot så kan saken være annerledes dersom det er tale om prisavslag, fordi prisavslaget vil måtte beregnes ut fra den opprinnelige skaden.¹⁸²

Legger man dette resonnementet til grunn, så betyr det at det for erstatningskravets vedkommende ikke har særlig praktisk betydning hvorvidt erkjennelsen omfatter dette kravet. Til illustrasjon vises det her til Borgarting lagmannsretts dom av 3. november 2013, hvor det ble uttalt følgende:

«Dersom realdebitor påtar seg å rette en mangel, og retting ikke skjer eller er mislykket, vil dette etter lagmannsrettens syn normalt måtte anses som et selvstendig mislighold.»

¹⁷⁸ Se Rt. 2013 s. 865 premiss 56.

¹⁷⁹ Kjørven m. fl. (2011) s. 318.

¹⁸⁰ Kjørven m.fl. (2011) s. 318.

¹⁸¹ Rt. 2006 s. 1705 premiss 46.

¹⁸² Kjørven m.fl. (2011) s. 313.

hold, se Rt-2006-1705 avsnitt 50, og i denne retningen også Rt-2013-865 avsnitt 57. Det løper med andre ord en selvstendig foreldelsesfrist for dette erstatningskravet, som må avbrytes selvstendig. Problemstillingen [skyldneren] reiser - om retting kan virke fristavbrytende også for et erstatningskrav - kommer derfor ikke på spissen [...].»¹⁸³

Oppfyllelshensynet og hensynet til fordringshaveren vil her stå sentralt. Det vises her til et sitat fra Høyesterett i Rt. 2013 s. 865. Sitatet er riktignok gitt i forbindelse med spørsmål om anvendelse tilleggsfrist etter § 10, men jeg syns at hensynet som retten her trekker frem, også har overføringsverdi til denne problemstillingen. Høyesterett uttalte følgende om hvorfor tilleggsfrist skulle benyttes – selv om kjøperen på dette tidspunktet var kjent med at bilen hadde en mangel;

«Dersom foreldelse her skulle skje på tross av at kjøper legger til grunn at selgers utbedring er kontraktsmessig, ville foreldelsesreglene kunne virke som en felle for kjøper, som ikke hadde noen foranledning til eller grunnlag for å fremme noe krav mot selger.»¹⁸⁴

Det er nettopp hensynet til fordringshaverens innrettelse som vil virke særlig beskyttelsesverdig i denne situasjonen. I motsetning til tilfellet overfor – hvor det er avdekket en ny skade – så er skyldneren kjent med den opprinnelige årsaken til skaden, og har erkjent ansvar for denne ved å påta seg å rette feilen. Når skaden likevel ikke er avhjulpet, så bør ikke foreldelsesreglene «virke som en felle for kjøper, som ikke hadde noen foranledning til eller grunnlag for å fremme noe krav mot selger»¹⁸⁵

Etter mitt skjønn, så bør terskelen for en utvidet tolkning i dette tilfellet være senket i forhold til tilfellet hvor det øvrige mangelskravet er av en *annen karakter*. Grunnen til dette er at fordringshaveren ved utbedringen er gitt et løfte om at mangelen skal repareres. Da har han lite eller intet incentiv til å ta saken til retten når det viser seg at utbedringen var mislykket.

¹⁸³ LB-2013-204799.

¹⁸⁴ Rt. 2013 s. 865 premiss 58.

¹⁸⁵ Rt. 2013 s. 865 premiss 58.

Skyldneren på sin side, kan argumentere med at han ikke kjente til skadeomfanget på tidspunktet for erkjennelsen, eller at det har vist seg å være andre årsaket til skaden enn den først antatte. Slike argumenter vil naturligvis også vektlegges i helhetsvurderingen.

5.3 Erkjennelse av andre mangelskrav ved brutte utbedringsløfter

Spørsmålet er her om et løfte om utbedring er fristavbrytende for andre mangelskrav dersom skyldneren *ikke* oppfyller dette løftet. Dette er et spørsmål om rekkevidden av erkjennelsen med hensyn til kravets art.¹⁸⁶

Denne problemstillingen skiller seg fra den i punkt 5.2.3 ved at det her ikke er foretatt utbedringsarbeid, og skyldnerens handlinger viser at skyldneren ikke har tenkt å følge opp løftet sitt. Er fordringshaverens øvrige mangelskrav foreldet når skyldneren ikke oppfyller sitt løfte om å utbedre?

Utgangspunktet er det samme som ovenfor. En erkjennelse må tolkes på bakgrunn av det kravet som foreligger på tidspunktet for erkjennelsen. Dette følger uttrykkelig av ordlyden i § 14: «Foreldelse avbrytes når skyldneren ... erkjenner **forpliktelsen**.»¹⁸⁷ Videre så må man foreta en helhetsvurdering av de konkrete forholdene, hvor vurderingsnormen er «om skyldnerens handlemåte gir fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt.»¹⁸⁸

Vurderingen er todelt. For det første må man ta stilling til hvilken forpliktelse som skal holdes opp mot erkjennelsen. Dernest må det vurderes om det foreligger tilstrekkelig tilknytning mellom forpliktelsen og erkjennelsen, slik at denne ikke har gitt fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt for å sikre sine subsidiære krav.

Som nevnt under punkt 5.2.2, så kan en naturlig tilnærming være å prøve erkjennelsen opp mot identifikasjonstesten av hva som utgjør ett og samme krav.¹⁸⁹ Denne tilnærmingen synes

¹⁸⁶ Røed (2010) s. 465.

¹⁸⁷ Egen utheving.

¹⁸⁸ Kjørven m.fl. (2011) s. 306.

¹⁸⁹ Jf. Røed (2010) s. 465.

å være spesielt treffende for problemstillingen i dette punkt 5.3. Til denne vurderingen er det særlig fire momenter som er sentrale. For det første (1) hvorvidt kravenes rettsfølger er kvalitativt like, (2) hvorvidt det er stor forskjell mellom de faktiske og de rettslige vilkårene for rettsfølgene, (3) om rettsreglene man skal vurdere opp mot hverandre verner om de samme interessene, og til slutt (4) hva som vanligvis er oppfattet som samme eller forskjellige krav.¹⁹⁰

Det kan her vises til en kjennelse fra Høyesteretts kjæremålsutvalg, Rt. 2006. s. 781. Saken gjaldt krav om erstatning som følge av at et løfte om å fjerne en forkjøpsrett ikke ble fjernet. Kjøperen fikk medhold erstatningskravet i lagmannsretten, men kjæremålsutvalget kom til et annet resultat, og uttalte at lagmannsrettens fortolkning av foreldelsesloven § 14 ikke var riktig. Følgende ble uttalt:

«Foreldelsesloven § 14 omhandler erkjennelse av «forpliktelsen». Den forpliktelsen som ble omtalt i det siterte brevet var Hatleviks ansvar for å besørge heftelsen slettet. Selv om et eventuelt erstatningsansvar ville være en konsekvens av at denne plikten ikke ble oppfylt, krever erstatningsansvar at det må foreligge ansvarsgrunnlag, årsaks-sammenheng og økonomisk tap. Kravene er med andre ord kvalitativt så vesensforskjellige at erkjennelse av den ene forpliktelsen ikke samtidig kan regnes som erkjennelse av den andre.»¹⁹¹

Kjæremålsutvalget kommer altså her til at et løfte om utbedring – fjerne heftelsen – ikke kan tolkes utvidende til å dekke erstatningskravet. Dommen viser at det må stilles strenge krav til tilknytning mellom erkjennelsen og de krav som er omfattet av denne. En erkjennelse som utelukkende gis på bakgrunn av konkludent adferd, kan ikke umiddelbart dekke mer enn det kravet som faktisk er erkjent.¹⁹² Det må noe mer til, i ord eller handling.

Dette kan sammenlignes med problemstillinger knyttet til avdragsbetaling. Grunnen til at avdragsbetaling ikke er likestilt med betaling av renter er at avdrag ikke nødvendigvis gjenspeiler en erkjennelse av den totale summen – restgjelden – som fordringshaveren har krav på. Da

¹⁹⁰ Jf. blant annet Røed (2010) s. 483.

¹⁹¹ Rt. 2006 s. 781 premiss 23.

¹⁹² Sml. utgangspunktet ved erkjennelse av skadeomfanget, punkt 5.2.2.

kan man heller ikke umiddelbart slutte av skyldnerens betaling at han erkjenner kravets fulle størrelse.

Overført til spørsmålet om et løfte om et visst krav også kan omfatte andre krav, så er tanken her at et løfte om eksempelvis prisavslag, ikke nødvendigvis behøver å være en ansvarserkjennelse av hele misligholdet. Slik at fordringshaveren kan ha grunn til å ta ut rettslige skritt for å sikre andre krav, eksempelvis krav om utbedring og erstatning, dersom skyldneren ikke oppfyller.

Særlig gjelder dette dersom skyldneren ved sitt løfte også har gitt uttrykk for at løfte hviler på visse betingelser eller forutsetninger. Det kan her vises til Borgarting lagmannsretts dom av 6. oktober 2014¹⁹³, hvor et nyetablert sameie hadde gjort krav om utbedring, prisavslag og erstatning som følge av feil og mangler ved oppføring av sameiets tre bygninger. Sameiet hevdet å ha kravene i behold fordi det forelå erkjennelse fra utbyggeren. Retten kom imidlertid ikke til at det forelå erkjennelse, og viste blant annet til at utbygger ved sitt løfte om utbedring uttrykkelig forbeholdt seg retten til å reise innsigelser mot mangelskravet.

På den andre siden kan det vises til Gulating lagmannsretts dom av 14. april 2003, hvor retten kom til at en erkjennelse av et mangelskrav ikke kunne tolkes innskrenkende til kun å gjelde et utbedringsansvar. Saken var her at et firma hadde foretatt utskiftning av vinduer. Det hadde oppstått lekkasje, og firmaet hadde påtatt seg ansvar for å reparere denne skaden. Da utbedringen ikke ble foretatt så måtte huseieren selv foreta utbedringen. Han krevde derfor erstatning for disse utgiftene. Spørsmålet var om firmaets erkjennelse også omfattet dette kravet.

Lagmannsretten kom til at firmaet utvilsomt hadde erkjent ansvar for å levere en lytefri vare. Erkjennelsen ble gitt på et tidspunkt da partene diskuterte hvordan feilen skulle utbedres, og det var da nærliggende å anta at de kom å utbedre skaden. Firmaet hadde blant annet uttalt at de *«tok det hele og fulle ansvaret for de oppståtte feil og mangler»* og skulle foreta utbedringen *«så hurtig og fagmessig riktig som mulig»*. På bakgrunn av disse generelle ansvarserklæringene og av hensyn til huseier, så kom retten til at erkjennelsen måtte tolkes utvidende til også å gjelde krav om erstatning.¹⁹⁴

¹⁹³ LB-2013-146299.

¹⁹⁴ LG-2003-4850.

Til dette kan det bemerkes at det ikke er et krav at en erkjennelse må være selvstendig og så omfattende som i denne saken. Det vil si at skyldneren kan ha handlet på en slik måte at han indirekte har gitt fordringshaveren rimelig grunn til å tro at han skal rette opp feilen. Det sentrale må likevel være at skyldneren har opptrådt på en slik måte at det klart og tydelig fremgår av hans handlemåte at han tar ansvar for skaden eller mangelen.

Drøftelsen har vist at spørsmålet om rekkevidden av erkjennelsen med hensyn til kravets art i stor grad beror på en helhetsvurdering. For at en erkjennelse skal tolkes utvidende til også omfatte andre krav enn det som i utgangspunktet er erkjent, så må det foreligge en viss tilknytning mellom disse og erkjennelsen, og denne tilknytningen må ha gitt fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt.

Rettspraksis viser at retten er tilbakeholden med å tilkjenne fordringshaveren subsidiære krav på grunnlag av erkjennelsen. Det betyr at det er nærliggende å hevde at terskelen her for slik utvidende tolkning er høy. Dersom det er tvist om et krav, så kan det i utgangspunktet være vanskelig å komme til at det foreligger en erkjennelse av et krav, og da skal det naturligvis enda mer til for å tolke denne erkjennelsen utvidende. I slike tilfeller har fordringshaveren derfor to alternativer; enten ta ut rettslige skritt, eller avtale fristforlengelse etter foreldelsesloven § 28. En avtale om fristforlengelse vil ikke kunne betraktes som en erkjennelse, men det gir likevel partene en mulighet til å forhandle seg frem til en minnelig løsning.¹⁹⁵

6 Virkningen av erkjennelse

Når vilkårene for erkjennelse etter § 14 er oppfylt så avbrytes foreldelsesfristen. Virkningen av fristavbrudd ved erkjennelse fremgår av lovens § 20. Den sier følgende:

«Når foreldelse avbrytes ved erkjennelse etter § 14, løper en ny foreldelsesfrist etter reglene i denne lov fra erkjennelsen eller fra den senere dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse.»

¹⁹⁵ Bergsåker (1998) s. 7.

Det betyr at det ved erkjennelse som utgangspunkt løper en ny treårsfrist, jf. utgangspunktet i foreldelsesloven § 2. Derimot så er det ikke eksplisitt nevnt at lovens hovedregel kommer til anvendelse. Det betyr at den nye foreldelsesfristen ikke nødvendigvis følger lovens hovedregel. Det avgjørende er hvilken lengde den opprinnelige fordringen hadde.¹⁹⁶

Det skal likevel bemerkes at tilleggsfrister ikke automatisk videreføres til den nye fristen, ei heller avtaler om fristforlengelse. Dette følger naturlig av en fortolkning av de aktuelle lovbestemmelsene. En fordringshaver kan ikke tilkjennes en tilleggsfrist for en avdekket og erkjent mangel.¹⁹⁷ Dersom den nye fristen skal gis samme tilleggsfrister og avtaler om fristforlengelse, så må dette skje på et selvstendig grunnlag.¹⁹⁸

Til slutt skal det bemerkes at en erkjennelse ikke gis samme notoritet som ved dom.¹⁹⁹ Det betyr at det i noen tilfeller vil være vanskelig å føre bevis for at denne nye foreldelsesfristen er utløpt. En erkjennelse består gjerne av en rekke handlinger som til sammen utgjør et fristavbrudd. Det nøyaktige tidspunktet er da naturligvis vanskelig å dokumentere etter som tiden går.

7 Avsluttende bemerkninger

Som nevnt i oppgavens punkt 2, er et sentralt formål bak foreldelsesreglene at de skal gi klare, forutsigbare og retts teknisk enkle regler. Denne oppgaven har vist at man etter en gjennomgang av foreldelsesloven § 14s ordlyd, forarbeidene, rettspraksis og juridisk teori kan oppstille et nokså klart utgangspunkt og vurderingstema for hvilke krav som stilles til en fristavbrytende erkjennelse; avgjørende er om skyldnerens opptreden gir fordringshaveren rimelig grunn til ikke å foreta andre fristavbrytende skritt.

De nærmere retningslinjer for denne helhetsvurderingen er imidlertid mindre klare og forutsigbare. Utenfor de tilfeller som foreldelsesloven § 14 oppstiller som fristavbrytende hand-

¹⁹⁶ Røed (2010) s. 597.

¹⁹⁷ Jf. motsetningsvis av § 10 nr. 1.

¹⁹⁸ Røed (2010) s. 598.

¹⁹⁹ Kjønsstad/Tjomsland (1983) s.106.

linger – «*løfte om betaling*» og «*ved å betale rente*» – kan det ikke gis et presist svar på hvilke krav som stilles til en handlemåte for at den skal avbryte foreldelsesfristen.

Oppgaven har vist at det etter en analyse av rettspraksis kan oppstilles visse typetilfeller som faller utenfor eller innenfor erkjennelsesbegrepet i foreldelsesloven § 14, og som dermed gir veiledning for hvilke krav som stilles til en handlemåte for at den skal avbryte foreldelsesfristen. Men for typetilfeller som ikke har vært tema i domstolene, er en henvist til en mer skjønnspreget vurdering. I slike tilfeller vil fordringshaveren ofte være henvist til å ta ut rettslige skritt for å være helt trygg på at foreldelsesfristen avbrytes. En slik rettstilstand vil dermed kunne stride mot et av bestemmelsens hovedformål, idet bestemmelsens uklarhet kan ha en prosessdrivende virkning.

På denne bakgrunn kan en stille seg spørsmålet om foreldelseslovens bestemmelser om fristavbrytende erkjennelse er moden for revisjon, eventuelt om foreldelseslovens kapittel om avbrudd av foreldelsesfristen bør suppleres. Blant annet kan en stille spørsmålstegn ved hvorvidt *forhandlinger* om et krav bør innebære en utsettelse av foreldelsesfristen.²⁰⁰

At forhandlingen om et krav som hovedregel ikke avbryter foreldelsesfristen kan, i tillegg til å virke prosessdrivende, virke som en felle for fordringshaveren, idet en skyldner kan inngå i forhandlinger før utløpet av foreldelsesfristen, og på den måten «*forhandler seg inn i foreldelse*».²⁰¹ Det vises til at dansk rett inneholder en adgang til fristavbrudd ved forhandlinger. Skyldneren har i et slikt tilfelle heller ikke en berettiget forventning om at fordringen er avklart.

Sistnevnte viser også at en – ved en eventuell revisjon av foreldelsesloven fristavbruddsregler – må utvise en viss forsiktighet. Dersom en for eksempel skulle innføre en regel om at påkrav fra fordringshaveren skulle avbryte foreldelsesfristen, vil dette stride mot et annet av foreldelsesreglenes bærende hensyn, nemlig hensynet til rask avklaring av fordringer. Som nevnt i punkt 4.2.7 er slikt påkrav ikke fristavbrytende i dag.

²⁰⁰ Kjørven m.fl. (2011) s.295-296.

²⁰¹ Kjørven m.fl. (2011) s.296.

Litteraturliste

Litteratur

- Bergsåker, Trygve «Hva er foreldelse?», *Tidsskrift for rettsvitenskap* (2011), s. 351 – 442.
- Bergsåker, Trygve *Pengekravsrett*, 1994.
- Bergsåker, Trygve «Foreldelse – noen praktiske spørsmål», *Juristkontakt*, nr. 1 (1998), s. 4-11.
- Giertsen, Johan *Avtaler*, 2006.
- Hagstrøm, Viggo, *Obligasjonsrett*, i samarbeid med Magnus Aarbakke, 2003.
- Hambro, Edward *Om Forældelse af Fordringer efter Norsk Ret*, 1897.
- Hov, Jo *Avtalebrudd og partsskifte: Kontraktsrett II*, 3. utgave, 2002.
- Holmboe, C Stub *Foreldelse av fordringer*, 1946.
- Krüger, Kai «Foreldelse av erstatningskrav i kontraktsforhold», i *Nybrott og Odling: Festskrift til Nils Nygaard på 70-årsdagen* (2002).
- Kjørven, Marte Eidsand m.fl. *Foreldelse av fordringer*, 2011.
- Kjønstad, Asbjørn og Tjomsland, Steinar *Foreldelsesloven*, 1983.
- Monsen, Erik «Om reklamasjonsregler, passivitetsprinsipper og realitetsdrøftelser», *Jussens Venner* (2010), s. 147-203.
- Nyland, Espen «Foreldelsesfristens utgangspunkt for krav som opp-

står ved mislighold», *Tidsskrift for Forretningsjuss*, (2001), s. 14-33.

Røed, Anne Cathrine *Foreldelse av fordringer: Kommentarer til lov av 18.mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer og utvalgte foreldelsesbestemmelser i spesiallovgivningen*, 3. utgave, 2010.

Lovregister

- 1687 Kong Christian Den Femtes Norske Lov av 1687 (NL)(Opph.).
- 1896 Lov av 27. juni 1896 nr. 7 om foreldelse (foreldelsesloven) (Opph.).
- 1918 Lov av 31. mai 1918 nr. 4 om avtaler, om fullmakt og om ugyldige viljeseklæringer (Avtaleloven – avtl.).
- 1939 Lov av 17. Februar 1939 nr. 1 om gjeldsbrev (Gjeldsbrevlova – gbl.).
- 1979 Lov av 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer. (Foreldelsesloven - fel.).
- 1988 Lov av 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp. (Kjøpsloven - kjl.).
- 1989 Lov av 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester. (Håndverkertjenesteloven - hvtjl.).
- 1992 Lov av 03. Juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom (avhendingslova – avhl.).
- 1997 Lov av 13. juni 1997 nr. 43 om avtaler med forbruker om oppføring av ny bustad m.m. (Bustadoppføringslova – buofl.).
- 1999 Lov av 26. mars 1999 nr. 18 om husleieavtaler. (Husleieloven – husll.).

Forarbeider

Ot. prp. nr. 38 (1977-1978)	Om lov om forelding av fordringer
Ot. prp. nr. 80 (1986-1987)	Om A Kjøpslov B Lov om samtykke til ratifikasjon av FN-konvensjonen om kontrakter for internasjonale løsørekjøp, vedtatt 11 april 1980.
Ot. prp. nr. 29 (1988-1989)	Om lov om håndverkertjenester m.m for forbrukere

Domsregister

Høyesterett

Rt. 1920 s. 831
Rt. 1979 s. 920
Rt. 1985 s. 502
Rt. 1986 s. 1386 (Block Watne)
Rt. 1992 s. 391
Rt. 1997 s. 920 (Naustdal Fiskefarm)
Rt. 1998 s. 1042
Rt. 1999 s. 1755
Rt. 2001 s. 369 (Takstmanndommen)
Rt 2005 s.16 (Kampen Grafiske)
Rt. 2006 s. 1705
Rt. 2006 s. 781
Rt. 2007 s. 1236 (Tirb)
Rt. 2012 s. 1779 (Victocor - dommen)
Rt. 2013 s. 865 (Rustdommen)

Underrettsavgjørelser

LA-2009-171984
LA-2013-135806
LB-2013-146299
LB-2013-204799
LB-2012-091182
LE-1999-634
LF-2002-669
LG-1998-377

LG-2003-4850
LG-2011-70005
LG-2013-135806
LH-2011-54095
LH-2014-104266